

Augustus 2020

VERKENNING VAN OPTIES OM DE ROTTERDAMSE FILM- EN MEDIASECTOR TE STIMULEREN

Forallmedia

Andra Leurdijk

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	4
1.1 Context	4
1.2 Afbakening	5
1.3 Werkwijze	6
1.4 Leeswijzer	7
2. Rotterdamse subsidieregelingen voor film en media	8
2.1 Terugblik op het Rotterdams Mediafonds	8
2.2 Huidige subsidieregelingen	10
2.3 Bundeling regelingen	14
2.4 Rotterdam Film en Media Office	15
3. Typering Rotterdamse film- en mediasector en ondersteuningsbehoeften	17
3.1 Infrastructuur Rotterdamse film- en mediasector	17
3.2 Ondersteuningsbehoeften	21
3.3 Regionale samenwerking	22
4. Regionale en stedelijke filmfondsen	24
4.1 Fondsen met economische doelen	24
4.2 Fondsen met artistieke, culturele en maatschappelijke doelen	25
4.3 Combinaties van doelen	26
4.4 Typen subsidieregelingen	27
4.5 Regionale stimuleringsmaatregelen in Nederland	27
5. Talentontwikkeling en innovatie	30
5.1 Doelen talentontwikkeling	30
5.2 Nieuwe generaties makers	30
5.3 Suggesties voor talentontwikkeling	31
5.4 Inbedding talentontwikkeling	32
6. Conclusies	34
6.1 Langetermijnvisie en prioriteiten	34
6.2 Opties	35
6.3 Opties in relatie tot doelen	38
6.4 Voorwaarden voor succes	41

Bijlage 1 Geïnterviewde organisaties / personen	43
Bijlage 2 Literatuur	45
Bijlage 3 Landelijk filmbeleid en recente markt- en beleidsontwikkelingen	47
Bijlage 4 Voorbeelden van criteria bij regionale / stedelijke fondsen	53
Bijlage 5 Voorbeelden ter inspiratie	54

1 INLEIDING

Voor u ligt het verslag van een verkenning naar de instrumenten die de gemeente Rotterdam kan inzetten om de film- en mediasector in de stad te ondersteunen en te versterken. De directe aanleiding voor deze verkenning was de motie van Groen Links die de Rotterdamse gemeenteraad in november 2019 heeft aangenomen om “de wenselijkheid, mogelijkheid en haalbaarheid te onderzoeken van passende ondersteuning van de (Rotterdamse) film- en mediasector, bijvoorbeeld door een filmfonds.” In de verkenning wordt deze vraag beantwoord in het bredere kader van de Film- en Mediavisie die eveneens in november 2019 in de gemeenteraad is vastgesteld. Naast de optie van een filmfonds komen ook enkele andere opties aan bod om de film- en mediasector te ondersteunen.

1.1 Context

De Film- en Mediavisie bevat veel verschillende doelstellingen. De instrumenten die uit deze verkenning naar voren komen zouden in ieder geval aan enkele van deze doelstellingen moeten beantwoorden.

Hoofddoelstelling in de Film- en Mediavisie is het versterken van het Rotterdams film- en mediaklimaat. Dit wordt als volgt verwoord:

“Het doel van de Rotterdamse film- en mediavisie is het ontwikkelen en stimuleren van film en media in Rotterdam. Het versterkt het aanwezige film- en mediaklimaat – waarbij er gericht geïnvesteerd wordt in talentvolle makers – en maakt gebruik van de aanwezige belangstelling voor Rotterdam, het verhaal van haar stad en bewoners. En het beeld van Rotterdam wordt door de inwoners met veel trots uitgedragen.”

Volgens de Film- en Mediavisie is het voor een goed film- en mediaklimaat nodig dat er gericht wordt geïnvesteerd in het aanbieden van een podium voor jonge filmmakers, in het verbinden van de opleidingen met de sector en het binden van film- en mediaproducten aan de stad. Ook wordt er gepleit voor:

- “ [...] meer samenhang, efficiëntie en kwaliteit waardoor er logische ketens gevormd kunnen worden tussen financiering, creatie, productie en distributie, maar ook tussen makers, platforms en het publiek” en
- “om activiteiten te stimuleren die gericht zijn op de ontwikkeling van nieuwe vormen, nieuwe verhalen en nieuwe makers.”

(Film- en Mediavisie, 2019, pagina 18)

Daarnaast bevat de Film- en Mediavisie nog een aantal, meer specifieke, subdoelstellingen:

- a. Eén centraal aanspreekpunt en uitvoeringsorgaan bij de gemeente Rotterdam op het gebied van film en media;
- b. Toekomstbestendige film- en mediasector die zich graag in Rotterdam vestigt of werkt en die zich voor lange tijd aan de stad committeert en investeert;
- c. Toename van kwalitatieve (korte) film-, tv- en mediaproducties afkomstig van Rotterdamse makers;
- d. Nieuwe vormen van (korte) film-, tv- en mediaproducties;
- e. Toename van kwalitatieve (korte) film-, tv- en mediaproducties die Rotterdam, het verhaal van de stad en/of haar bewoners tonen;
- f. Promoten van Rotterdam als aantrekkelijke stad voor (inter)nationale film- en mediaproducties;
- g. Betekenisvolle aandacht voor culturele diversiteit en het perspectief van nieuwe generaties.

(Film- en Mediavisie, 2019, pagina 19)

1.2 Afbakening

In het verlengde van het verzoek uit de motie gaat in deze verkenning de aandacht in eerste instantie uit naar de mogelijkheden voor de oprichting van een filmfonds in Rotterdam. Daarnaast komen ook andere instrumenten aan bod die de sector kunnen versterken, waaronder programma's voor talentontwikkeling, regelingen voor onderzoek & ontwikkeling, broedplaatsen en platforms voor makers van audiovisuele producties.

Dit onderzoek heeft, net als de Film- en Mediavisie, betrekking op zowel film als op andere audiovisuele media. Daaronder vallen in ieder geval bioscoopfilms, korte films, tv-films, tv-series, audiovisuele internetcontent (bijvoorbeeld webseries, YouTube filmpjes, Instagram stories) en artistieke audiovisuele producties. In deze verkenning gebruiken we afwisselend de termen 'film- en mediasector' en 'audiovisuele sector', beide bedoeld als overkoepelende aanduiding voor audiovisuele producties in verschillende vormen en genres. Wanneer relevant vermelden we bij de voorbeelden van fondsen en andere stimuleringsmaatregelen op welke specifieke genres / formats zij zich richten.

Journalistieke audiovisuele media (lokale en regionale publieke omroep, journalistieke websites) blijven echter grotendeels buiten beschouwing.¹ De rol van

¹ Journalistieke media opereren in een andere markt en een ander krachtenveld dan films. Voor kranten en journalistieke websites geldt dat zij grotendeels opereren op een Nederlandse en commerciële markt en hun inkomsten betrekken uit advertenties- en abonnementsgelden. Publieke omroepen hebben een in de Mediawet vastgelegde opdracht en de bekostiging van de lokale omroep is voor gemeenten een wettelijke verplichting.

de lokale omroep OPEN Rotterdam in het Rotterdamse audiovisuele medialandschap wordt alleen in de verkenning betrokken voor zover OPEN Rotterdam een rol speelt in talentontwikkeling en opdrachtgever is van makers en producenten via de mediaregeling.

De focus ligt tot slot op de volgende onderdelen in de keten: talentontwikkeling, onderzoek & ontwikkeling, creatie en productie. Grotendeels buiten beschouwing blijven distributie, promotie en vertoning (bioscopen en festivals) en het onderwerp media-educatie.

1.3 Werkwijze

De verkenning is uitgevoerd door middel van desk research en interviews. Er is gebruik gemaakt van verschillende onderzoeksrapporten en beleidsdocumenten over de filmsector, rapporten van het European Audiovisual Observatory en van informatie op de websites van filmfondsen en andere organisaties die zich met film bezighouden. Daarnaast zijn 38 interviews gehouden met:

- 5 medewerkers gemeente Rotterdam
- 18 belanghebbenden uit de Rotterdamse film- en mediasector (producenten, filmmakers, lokale omroep, IFFR, KINO, WORM)
- 15 overige experts: medewerkers van het Nederlands Filmfonds, het Nederlands Filmfestival, het NPO-fonds, het ministerie van OCW, provincie Zuid-Holland, de film commissioner Den Haag, CineSud/Limburg Film Fonds, New Noardic Wave, Brabant-C, KONKAV, Kunstloc, de Ontwikkelinstelling Film en Audiovisuele Media en het Vlaams Audiovisueel Fonds.

Bijlage 1 bevat een lijst met de geïnterviewde personen.

Bijlage 2 bevat een overzicht van de geraadpleegde rapporten en beleidsdocumenten.

Doordat interviews zijn gehouden met een brede waaier van belanghebbenden en experts kan de verkenning bogen op een veelheid aan informatie, inzichten en perspectieven. De conclusies die worden verbonden aan de verzamelde informatie en inzichten komen echter voor rekening van de auteur van deze verkenning. Ik dank alle geïnterviewden voor hun bereidheid om hun kennis en inzichten met mij te delen. Temeer omdat het door de Corona-epidemie een drukke en onzekere tijd betrof waarin velen hun werkzaamheden en projecten ingrijpend moesten aanpassen.

1.4 Leeswijzer

Na deze inleiding volgt in hoofdstuk 2 een korte terugblik op het Rotterdams Mediafonds (RMF) dat eerder in de stad bestond. In dit hoofdstuk gaan we tevens in op de huidige subsidieregelingen voor audiovisuele producties in Rotterdam. Uit de ervaringen met het RMF en de huidige subsidieregelingen zijn enkele lessen te trekken met betrekking tot een mogelijk toekomstig fonds.

In hoofdstuk 3 volgt een typering van de Rotterdamse film- en mediasector en van de ondersteuningsbehoeften die verschillende groepen binnen deze sector hebben.

In veel Europese landen zijn, naast landelijke, regionale of stedelijke fondsen ter ondersteuning van filmproductie. Hoofdstuk 4 gaat in op de verschillende mogelijke doelen van film- en mediafondsen en de instrumenten die deze fondsen hanteren. Ter inspiratie geven we in dit hoofdstuk tevens enkele voorbeelden van regionale (provinciale) fondsen en filmhubs/platforms in Nederland.

In hoofdstuk 5 staan talentontwikkeling en innovatie centraal, als andere manieren waarop de film- en mediasector gestimuleerd kan worden.

In hoofdstuk 6 trekken we conclusies en beschrijven we enkele opties voor instrumenten waarmee de gemeente Rotterdam de film- en mediasector in de stad kan versterken, inclusief de overwegingen die hierbij een rol spelen. De uiteindelijke keuze voor een van deze opties, of een combinatie ervan, hangt vanzelfsprekend sterk samen met de visie van de gemeente op de toekomst van de sector in de stad en van de omvang van de financiële middelen die de gemeente wil inzetten.

2. ROTTERDAMSE SUBSIDIEREGELINGEN VOOR FILM EN MEDIA

In dit hoofdstuk blikken we eerst kort terug op de ervaringen met het Rotterdams Mediafonds (RMF). Vervolgens bespreken we de subsidieregelingen die er op dit moment in Rotterdam zijn op het terrein van film- en media en geven we de taken weer van de Rotterdam Film en Media Office (RFMO). Uit de ervaringen met het RMF en met de huidige instrumenten kan een aantal lessen worden getrokken. Deze worden betrokken bij de overwegingen voor mogelijke manieren om de audiovisuele sector in Rotterdam te stimuleren die later in deze verkenning aan de orde komen (in hoofdstuk 6).

2.1 Terugblik op het Rotterdams Mediafonds

In het verleden subsidieerde de gemeente Rotterdam uit de portefeuille economie een fonds waaruit verschillende vrije producties van Rotterdamse filmproducenten werden ondersteund.² Dit fonds werd opgericht in 1996 en hield op te bestaan in 2012 toen de gemeente de subsidie aan het fonds beëindigde.³ Sinds de opheffing van het fonds is in Rotterdam verschillende keren geopperd om opnieuw een fonds op te richten, maar tot op heden is dit niet gebeurd.⁴

Het voormalige Rotterdams Media Fonds (RMF) had als doelstelling om de bedrijvigheid op het terrein van film en media in Rotterdam te stimuleren en te versterken en om jong en bestaand creatief talent aan de stad te binden. Een belangrijke motivatie was dat de aanwezigheid van een audiovisuele sector de aantrekkingskracht van de stad zou vergroten en dat films over/in Rotterdam zouden bijdragen aan een aantrekkelijk beeld van de stad. Beiden zouden zo een positieve invloed hebben op het vestigingsklimaat van de stad en de stad aantrekkelijker maken voor toeristen. Rotterdamse producenten konden van het RMF een achtergestelde lening krijgen, voor maximaal 30% van het totaalbudget, met als voorwaarde dat ze minimaal 200% van het geleende bedrag in Rotterdam moesten besteden.⁵

² Het fonds is in 1996 gestart als Film Fonds Rotterdam. In 1999 is de taak van het fonds verbreed naar alle audiovisuele media en veranderde de naam in Rotterdams Fonds voor de Film en Audiovisuele Media (RFF). In 2009 veranderde de naam opnieuw en werd toen Rotterdams Media Fonds (RMF). Deze laatste naam en afkorting worden in deze verkenning gehanteerd.

³ Zie brief van college van B&W aan de leden van de commissie EMHV d.d. 31 augustus, met kenmerk 11.0010217/760893.

⁴ In 2014 hebben In-Soo Radstake (filmproducent te Rotterdam) en San Fu Maltha (filmproducent en distributeur) bijvoorbeeld een plan voor een filmfonds geschreven. Dit plan is gebaseerd op een (eenmalige) investering van de gemeente en andere investeerders in het verkrijgen van distributierechten van films. Het fonds zou zichzelf op den duur moeten kunnen bedruipen uit de inkomsten uit de exploitatie van distributierechten (revolving fund). Producenten die een beroep doen op het fonds zouden een bijdrage krijgen, gekoppeld aan de verplichting om een percentage daarvan in de stad te besteden. De gemeente heeft dit plan niet overgenomen.

⁵ Deze voorwaarde gold vanaf 2004, daarvoor moest 150% van het geleende bedrag in Rotterdam worden besteed.

Volgens het evaluatierapport *Terugblik op het Rotterdam Media Fonds* van Research voor Beleid uit 2011 heeft het fonds in de periode 1996-2009 ongeveer 27 miljoen euro aan leningen aan producenten verstrekt, gemiddeld 2,25 miljoen per jaar.⁶ Er zijn in die periode 904 aanvragen gehonoreerd in verschillende genres (onder meer: speelfilm, korte film, documentaire, animatie, multimedia, televisie, projectontwikkeling, projectontwikkeling multimedia, bijzonder project). Het meeste geld ging naar speelfilms, documentaires en websites. De leningen zijn terecht gekomen bij 272 producenten, waarbij een klein aantal producenten (14) een relatief groot aantal leningen (37% van het totaal aantal verstrekte leningen) en een relatief groot deel van het totaal bedrag aan leningen (42%) heeft ontvangen (Research voor Beleid, 2011, pag. 5 en 19).

De bestedingsverplichting heeft volgens Research en Beleid geresulteerd in 56 miljoen euro extra omzet in Rotterdam (Research en Beleid, 2011, pag. 5). In deze zin heeft het fonds zijn economische doelstellingen gerealiseerd. Het doel om eventuele opbrengsten van films weer te laten terugvloeien in het fonds om daaruit weer nieuwe producties te kunnen financieren, is echter niet geslaagd. De opbrengsten van de films waren doorgaans onvoldoende om de door het fonds verstrekte leningen terug te betalen.

In deze periode is het aantal vestigingen en aantal werkzame personen in de mediasector in Rotterdam gestegen en meer gestegen dan in Nederland als geheel. Volgens Research en Beleid is er geen onomstotelijk bewijs voor het verband tussen de aanwezigheid van het fonds en de groei van de sector, maar is dit verband wel aannemelijk (Research en Beleid, 2011, pag. 6).

Om in aanmerking te komen voor financiering uit het fonds moest de aanvrager aan een aantal economische en juridische voorwaarden voldoen. Zo moest vanaf 2003 sprake zijn van een zichtbare bedrijfsvestiging in Rotterdam. Voor die tijd konden ook producenten van buiten Rotterdam een aanvraag indienen. Het fonds trok ook producenten aan uit Amsterdam en elders uit het land, die zich in Rotterdam vestigden, maar daar niet hun hoofdvestiging hadden. Daarmee droegen deze producenten op langere termijn niet per se bij aan een duurzame Rotterdamse audiovisuele sector. Volgens veel van de geïnterviewde Rotterdamse producenten en filmmakers zijn na de opheffing van de regeling veel producenten en facilitaire bedrijven weer vertrokken uit Rotterdam.

Aanvragen bij het RMF werden niet inhoudelijk getoetst. Aanvragers moesten al wel een bijdrage hebben ontvangen van een ander fonds of omroep voor de financiering van hun project. Het idee was dat een inhoudelijke toetsing dus al had plaatsgevonden door een ander fonds of door een omroep.

⁶ Research voor Beleid. *Terugblik op het Rotterdam Media Fonds, Eindrapport*, Een onderzoek in opdracht van het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, Zoetermeer, 25 mei 2011.

Uit de ervaringen van het vorige fonds valt een aantal lessen te trekken:

- Het RMF droeg bij aan economische activiteit en gaf een impuls aan de productie van audiovisuele media in Rotterdam door de aan de toekenning van een bijdrage gekoppelde bestedingsverplichting. Daarmee zorgde het fonds voor werkgelegenheid in de audiovisuele sector.
- Het heeft lang geduurd voordat de aanwezigheid van een fonds ook effect had op het ontstaan van een facilitaire industrie in Rotterdam. Facilitaire bedrijven verhuizen niet uit Amsterdam en Hilversum en gaan niet elders investeren als ze geen financiële zekerheid hebben voor de lange termijn. Ook producenten verhuizen niet met hun hoofdvestiging wanneer ze geen langetermijnperspectief hebben.
- Om het stedelijke of regionale karakter van een fonds te waarborgen, zijn welomschreven voorwaarden nodig en toezicht op naleving daarvan.
- Het idee van een revolving fund waarbij de winst die gemaakt wordt met door het fonds medegefinancierde films weer terugvloeit in het fonds, is niet realistisch gebleken.

2.2 Huidige subsidieregelingen audiovisuele media

De gemeente Rotterdam kent op dit moment een tweetal regelingen waarmee ze audiovisuele mediaproducties ondersteunt, te weten de subsidieregeling visuele kunsten/ bewegend beeld en de mediaregeling. Deze laatste regeling wordt uitgevoerd door OPEN Rotterdam.

Daarnaast zijn er enkele kleinere regelingen waar audiovisuele producenten incidenteel een beroep op doen. In deze paragraaf beschrijven we kort de doelstellingen en doelgroepen van deze regelingen. Uit de interviews komen tevens enkele bevindingen naar voren met betrekking tot de mogelijkheden en beperkingen van beide regelingen.

Subsidieregeling visuele kunsten/bewegend beeld

De subsidieregeling visuele kunsten/bewegend beeld is onderdeel van de projectsubsidies die de gemeente Rotterdam verleent op het gebied van cultuur. Projecten moeten artistieke waarde hebben, Rotterdams zijn en bijdragen aan de culturele doelen van de gemeente.⁷ Vanaf 2020 zijn deze doelen inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit.⁸ Binnen deze regeling kan geld worden aangevraagd voor de productie van artistieke films. Het maximum aan te vragen bedrag is 12.500 euro, en de totaalbegroting mag niet hoger zijn dan 50.000 euro. Ook kan subsidie worden aangevraagd voor onderzoek&ontwikkeling, scenario-ontwikkeling en postproductie. Voor deze laatste drie categorieën geldt een

⁷ Het Rotterdamse karakter wordt als volgt gedefinieerd: de activiteit vindt plaats in Rotterdam en bereikt vooral Rotterdamse inwoners, of de activiteit draagt bij aan de ontwikkeling van de aanvrager en de aanvrager woont of werkt in Rotterdam, of de activiteit heeft een link met of betekenis voor Rotterdam.

⁸ Gemeente Rotterdam, *Stad in transitie cultuur in verandering. Uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024*, juni 2019.

maximum van 4.000 euro op een maximale totaalbegroting van 10.000 euro. Jaarlijks is voor de subsidieregeling visuele kunsten/bewegend beeld 250.000 euro beschikbaar. Bij een aanvraag voor scenario-ontwikkeling of een bijdrage aan de postproductiekosten strekt zicht op verfilming respectievelijk vertoning tot de aanbeveling.

Aanvragen worden beoordeeld door een commissie waarin makers uit het veld zitting hebben. De samenstelling van de beoordelingscommissie is onlangs vernieuwd.

Uit de interviews met Rotterdamse makers en producenten komen de volgende bevindingen naar voren met betrekking tot de subsidieregeling:

- De regeling is geschikt voor beginnende makers die een eerste (korte) film maken en voor makers van artistieke of experimentele films, met een kleine crew en zonder gebruik van dure techniek. Voor deze groepen makers voorziet de regeling in een behoefte.
- Voor de makers van grotere films leent de regeling zich niet. De maximaal te verstrekken bijdrage van 12.500 is te gering in verhouding tot de benodigde budgetten voor de productie van grotere films. Het budget voor de gemiddelde speelfilm overstijgt al snel het maximaal toegestane totaalbudget van 50.000 euro dat geldt als voorwaarde binnen de regeling. Volgens de gemeente is het een keuze geweest om zich met deze regeling te richten op de ondersteuning van producties van beginnend talent, gezien het beperkte budget dat beschikbaar is voor cultuursubsidies en de spreiding van subsidietoekenningen die de gemeente daarbinnen nastreeft.
- De zichtbaarheid van de producties die gemaakt worden met geld uit deze regeling is onvoldoende. Afzonderlijke producties uit de stad worden vertoond bij Open Doek, Off Screen en festivals. Maar volgens sommige geïnterviewden kan de gemeente meer doen om de vertoning te stimuleren van producties die tot stand komen met gemeentelijke subsidie, bijvoorbeeld via een centrale plek (website) waar een overzicht beschikbaar is van de gemaakte producties. Dit kan inspirerend werken en andere makers stimuleren om aanvragen in te dienen. Een dergelijke centrale plek kan tegelijkertijd ook functioneren als een vorm van publieke verantwoording over de besteding van de middelen.
- De bekendheid van de regeling kan beter. De regeling is moeilijk vindbaar op de website van de gemeente. Ondanks een subsidieloket in de openbare bibliotheek (waar medewerkers van de gemeente voorlichting geven over cultuursubsidies) en de voorlichting die een medewerker van de gemeente jaarlijks geeft op de Willem de Kooning Academie, bereikt de regeling nieuwe / jonge makers onvoldoende.
- Voor sommige makers is de drempel om een aanvraag in te dienen (te) hoog, vooral vanwege de eis dat de aanvraag moet geschieden op basis van een schriftelijk verwoorde, artistieke visie en een uitgebreid projectplan. Een nieuwe generatie van jonge makers die vooral online producties maakt en

niet gewend is om een artistieke visie te verwoorden, valt bij deze regeling buiten de boot. Een deel van deze makers, met name diegenen die zich richten op non-fictie en journalistieke producties, kan terecht bij de Mediaregeling van OPEN Rotterdam. Sinds kort is de aanvraagprocedure van de regeling visuele kunsten / bewegend beeld vernieuwd. Een artistieke visie is nog steeds voorwaarde, maar makers die voor het eerst een aanvraag indienen, kunnen hun aanvraag toelichten tijdens een inspreekmoment.

- Er hebben geen uitgebreide, formele evaluaties van de regeling plaatsgevonden en er zijn geen uitgebreide gesprekken gevoerd over beleid. Daardoor is geen expliciete visie ontwikkeld op trends in het veld waar de subsidieregeling op kan inspelen. Tijdens de commissievergaderingen zijn in de afgelopen jaren terloops wel gesprekken gevoerd over trends in de sector en bevindingen met de regeling.
- Sinds 2020 zijn inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit de speerpunten in het Rotterdamse cultuurbeleid. Deze spelen, na het kwaliteitscriterium, een rol in de beoordeling van aanvragen. De speerpunten gelden nog te kort om te kunnen beoordelen hoe de aanvragen op deze criteria scoren.

De mediaregeling

De mediaregeling is een gemeentelijke subsidieregeling voor televisieprogramma's en/of content voor internet of social media over Rotterdam en/of Rotterdammers. De regeling wordt uitgevoerd door de lokale omroep OPEN Rotterdam en het eindproduct wordt uitgezonden via de kanalen van OPEN Rotterdam. Aanvragen mogen betrekking hebben op een film, podcast, serie, interview of documentaire. De doelstelling van de regeling luidt: "Het stimuleren en benutten van creativiteit en participatiebereidheid van Rotterdamse producenten en mediaorganisaties, zodat zij met mediaproducties een bijdrage leveren aan de maatschappelijke en culturele functie van de lokale omroep en waarbij tevens een bepaald kwaliteitsniveau geborgd is."⁹ In totaal was voor de regeling aanvankelijk 300.000 euro per jaar beschikbaar. Vanaf 2019 werd dit verlaagd naar 265.000 euro. De maximale bijdrage voor een project is 15.000 euro.

Een commissie die de regeling in 2018 evalueerde, constateerde dat de regeling bijdraagt aan op Rotterdammers gerichte content en het aanbod versterkt van de lokale publieke omroep met interessante en aantrekkelijke content.¹⁰ Naar aanleiding van de evaluatie heeft OPEN Rotterdam een aantal veranderingen doorgevoerd in de procedure, waaronder de bepaling dat een maker een aanvraag slechts één keer kan indienen en dat er per producent maximaal één aanvraag per jaar gehonoreerd kan worden. Er is geld geoormerkt voor vergroting van de zichtbaarheid en bekendheid van de regeling en van de producties die met steun van de regeling tot stand kwamen. Ook monitort de beoordelingscommissie over welke thema's de producties gaan. OPEN Rotterdam wil dat er ook aandacht is voor journalistieke en actuele onderwerpen zoals welzijn en armoede. Als daar in de

⁹ Dit doel is vastgelegd door de Gemeente Rotterdam en OPEN Rotterdam in de subsidieverlening voor de uitvoering van de Mediaregeling.

¹⁰ Advies evaluatiecommissie Mediaregeling Rotterdam, 26 Maart 2018.

aanvragen te weinig aandacht voor is, roept zij in de derde aanvraagronde van het jaar een gerichte oproep voor producties over deze thema's. In het totaalaanbod streeft OPEN Rotterdam naar een balans in onderwerpen, vorm en aanpak, bekend en nieuw talent.

Jaarlijks ontvangen zo'n 20 verschillende makers subsidie. Tijdens de Coronacrisis heeft OPEN Rotterdam een oproep gedaan om aanvragen in te dienen over Corona in de stad en heeft zij deze via een versnelde procedure behandeld. Er werden 82 aanvragen ingediend, waarvan er 10 zijn gehonoreerd. Eén daarvan is in de programmering van het Nederlands Filmfestival opgenomen.

OPEN Rotterdam voert voorgesprekken met indieners en indieners pitchten hun voorstel bij de commissie die de aanvragen beoordeelt, om zo ook makers die minder goed uit de voeten kunnen met het aanvraagjargon een kans te bieden. De beoordeling gebeurt door een afvaardiging uit het programmabeleidsbepalend orgaan (PBO) van OPEN Rotterdam. Vanuit OPEN Rotterdam ontvangen aanvragers intensieve begeleiding, meestal door de hoofdredacteur. In deze zin functioneert de regeling ook als instrument voor talentontwikkeling.

Talenten die bij OPEN Rotterdam hebben gewerkt, stromen regelmatig door naar andere journalistieke media waaronder RVT Rijnmond, ANP, en de NPO. OPEN Rotterdam zoekt samenwerking met KINO en LantarenVenster voor premières.

Uit de interviews kwamen de volgende opmerkingen naar voren met betrekking tot de mediaregeling:

- De regeling draagt bij aan (de kwaliteit van) de content van OPEN Rotterdam. Zeker na de bezuinigingen van de gemeente op de bekostiging van de lokale omroep per 2018 heeft OPEN deze content nodig om zijn aanbod relevant en aantrekkelijk te houden.
- Producenten die grotere producties willen maken, hebben weinig aan de mediaregeling. De maximaal aan te vragen bedragen zijn te laag en de mediaregeling richt zich niet op speelfilms en fictie.
- Door de vereiste overdracht van rechten aan OPEN Rotterdam is het niet goed mogelijk om een businessmodel op te bouwen rond de producties waarvoor een bijdrage uit de mediaregeling is verkregen.
- OPEN Rotterdam is sterk in talentontwikkeling. Bij OPEN Rotterdam werkt veel jong talent met diverse achtergronden. Ook de aanvragers bij de Mediaregeling zijn relatief jong en divers. Aanvragers worden intensief begeleid.
- Volgens OPEN Rotterdam kan de gemeente meer doen om de door OPEN Rotterdam gesubsidieerde producties ook via de eigen communicatiekanalen (website, stadskrant) bekendheid te geven. Daarmee zou de gemeente niet alleen bijdragen aan een bredere verspreiding maar ook uitdragen dat ze deze producties belangrijk vindt.

Overige regelingen

Naast de hierboven besproken regelingen zijn enkele andere regelingen op het terrein van kunst en cultuur binnen de gemeente Rotterdam, waar individuele filmmakers/kunstenaars, die film als kunstvorm hanteren, soms een beroep op doen. Zo is er bij het CBK een regeling Onderzoek & Ontwikkeling. Deze regeling voorziet in een honorarium voor individuele kunstenaars die een aanvraag indienen voor onderzoek en ontwikkeling. Projecten die hiervoor in aanmerking komen hoeven niet per se uit te monden in een eindproduct.

Er is een regeling voor crowdfunding waarbij de gemeente tot 25% van het totaalbudget en maximaal 5.000 euro bijdraagt aan crowdfunding acties voor Rotterdamse projecten via het crowdfunding platform voordekunst.nl. Voor deze regeling is 35.000 per jaar beschikbaar.¹¹

De regeling pitcher perfect 010 biedt een vernieuwend aanvraagformat. De regeling is er voor projecten die bijdragen aan de culturele doelstellingen van de gemeente Rotterdam maar buiten de andere subsidieregelingen van de gemeente vallen. Aanvragers kunnen op eenmalige basis een subsidie ontvangen van maximaal 10.000 per project. Maximaal 20 aanvragers worden geselecteerd en krijgen de gelegenheid om hun plan kort te presenteren. Aan het eind van de bijeenkomst kiezen de deelnemers de beste voorstellen. Voor deze regeling is twee keer per jaar 90.000 euro beschikbaar.¹²

Tot slot is er een mogelijkheid voor kunstenaars, creatieve ondernemers en culturele instellingen om bij Cultuur + Ondernemen een lening af te sluiten van 1.500 tot maximaal 60.000 euro en tegen een rente van 3%. Deze lening kan worden gebruikt om te investeren in bijvoorbeeld apparatuur, werkruimte of pr-activiteiten of om een nieuw businessmodel te ontwikkelen.¹³

Deze regelingen leveren vanwege hun aard en omvang geen soelaas voor grotere audiovisuele producties of – waar het de lening van Cultuur + Ondernemen betreft – voor projecten met geen of geringe terugverdien capaciteit. Bovendien zijn deze regelingen bedoeld voor het gehele culturele veld en worden er slechts incidenteel audiovisuele projecten gehonoreerd.

2.3 Bundeling regelingen

Een van de instrumenten die in de Film- en Mediavisie werd aangekondigd, was de ontwikkeling van een vernieuwde subsidieregeling voor film en media (Film- en Mediavisie, p.21). Een vernieuwde regeling zou tot stand moeten komen door de

¹¹ <https://persberichtenrotterdam.nl/blog/persbericht/rotterdam-matchingspartner-crowdfunding-voordekunst/> en <https://www.voordekunst.nl/partners/gemeente-rotterdam>

¹² <https://www.rotterdam.nl/loket/subsidie-pitcherperfect010/>

¹³ <https://www.cultuur-ondernemen.nl/product/rotterdamse-cultuurlening>

bundeling van de middelen voor twee van de bestaande subsidieregelingen, de mediaregeling en de regeling visuele kunsten / bewegend beeld. Samenvoeging van de financiële middelen voor beide regelingen moest het mogelijk maken om ook aanvragen voor grotere projecten te honoreren. Bijvoorbeeld door een tweetal subsidies van rond de 50.000 euro toe te kennen voor grotere producties, naast een aantal, maar minder dan voorheen, kleinere producties. Daarmee zou het gat gedicht kunnen worden dat nu bestaat tussen de bescheiden lokale subsidies en de subsidiemogelijkheden bij de landelijke fondsen, die grotere bedragen toekennen, maar waarvoor ook zwaardere eisen gelden. Van deze bundeling is echter vooralsnog afgezien.

Bundeling van beide regelingen heeft volgens de meeste geïnterviewden weinig toegevoegde waarde, zeker als er niet substantieel extra middelen beschikbaar komen. De regelingen dienen nu ieder een ander doel en bedienen ook een (grotendeels) andere groep makers en producenten. Bij de mediaregeling gaat het in eerste instantie om – veelal journalistieke, maar ook andere non-fictie – producties, bedoeld voor vertoning bij de lokale omroep. Projectvoorstellen worden beoordeeld op de aandacht voor Rotterdamse thema's. Bij de regeling visuele kunsten / bewegend beeld staan artistieke kwaliteit en individueel auteurschap voorop.

Gemiddeld genomen zijn aanvragers bij de mediaregeling jonger en meer divers dan de aanvragers bij de regeling visuele kunsten / bewegend beeld. Aanvragers bestaan uit een mix van bestaand en beginnend talent. Wanneer de rechtstreekse koppeling van de mediaregeling met OPEN Rotterdam zou wegvallen, is dit nadelig voor de lokale omroep. Het mogelijke voordeel voor een beperkt aantal makers gaat dan ten koste van zowel de kwaliteit van het aanbod bij de lokale omroep als van de positieve rol die OPEN Rotterdam nu speelt in talentontwikkeling van (jonge) audiovisuele makers en het podium en netwerk dat zij deze makers biedt.

Wanneer er in lijn met de doelstellingen van de Film- en Mediavisie meer financiële middelen moeten komen voor Rotterdamse makers die al wel een eerste productie gemaakt hebben, maar nog niet klaar zijn voor een aanvraag bij nationale fondsen als het NPO-fonds en het Nederlands Filmfonds, vereist dit extra middelen.

2.4 Rotterdam Film en Media Office

De Rotterdam Film en Media Office (RFMO) is een team specialisten binnen de afdeling Cultuur van de gemeente, waaronder ook de Film Commissioner valt. RFMO is het aanspreekpunt voor makers en producenten die in Rotterdam een film- of mediaproductie willen opnemen. RFMO adviseert over filmlocaties en het verkrijgen van de benodigde vergunningen, faciliteert VIP-trajecten en beheert de Centrale Film Planning en het Filmprotocol.

RFMO verstrekt ook informatie over financiering, subsidiemogelijkheden, vertoningsmogelijkheden en filmfestivals in de stad en is accounthouder van OPEN Rotterdam en het IFFR.

Zoals aangekondigd in de Film- en Mediavisie wil RFMO in de toekomst de contacten met andere filmfestivals en bioscopen in de stad verstevigen en de film- en mediasector ook op andere manieren stimuleren.

3. TYPERING ROTTERDAMSE FILM- EN MEDIASECTOR EN ONDERSTEUNINGSBEHOEFTE

Dit hoofdstuk begint met een korte beschrijving van de infrastructuur van de Rotterdamse film- en mediasector. Deze wordt gevolgd door een typering van de Rotterdamse film- en mediasector en een beschrijving van de ondersteuningsbehoeften van verschillende typen producenten en makers. In de laatste paragraaf stippen we de mogelijkheid aan van regionale samenwerking.

3.1 Infrastructuur Rotterdamse film- en mediasector

De infrastructuur van de Rotterdamse film- en mediasector bestaat uit onder meer de volgende organisaties en netwerken:

- Filmproducenten en creatieve makers (onder meer scenarioschrijvers, regisseurs en acteurs).
- Lokale en regionale publieke omroepen.
- Bioscopen en filmtheaters waar films uit het filmhuiscircuit worden vertoond (KINO¹⁴, LantarenVenster, Cinerama, CineNoord).
- Festivals; onder meer International Film Festival Rotterdam (IFFR), Arabisch filmfestival, architectuurfilm festival)
- Plekken voor makers om werk te vertonen en elkaar te ontmoeten:
 - o Open Doek bij LantarenVenster waar makers vertellen hoe ze hun film hebben gemaakt.
 - o Jaarlijkse RTM dag tijdens het IFFR.
 - o Off Screen; een tweemaandelijksse bijeenkomst waar nieuwe films van Rotterdamse makers of films met een link met Rotterdam worden vertoond, in combinatie met een gesprek met de maker(s).
- 48 hours project; wedstrijd waarbij filmmakers in 48 uur samen een film moeten produceren.
- Opleidingen: Rotterdam heeft geen eigen film- of media-opleiding, maar wel enkele opleidingen waar film- en mediagerelateerde vakken worden gedoceerd en waarvan afgestudeerden soms in de film- en mediasector terecht komen: De Willem de Kooning Academie, het Grafisch Lyceum en InHolland (media en entertainment management). Ook afgestudeerden van de Akademie voor Kunst en Vormgeving St.Joost in Den Bosch en Breda, met afstudeerrichtingen in onder meer film/fotografie, grafisch ontwerp en animatie, wonen en werken soms in Rotterdam.

¹⁴ In de kantoren boven KINO zijn verschillende producenten en filmmakers gevestigd. KINO biedt filmmakers aan om buiten de reguliere voorstellingstijden tegen kostprijs (45 euro) hun werk te vertonen aan producenten. Daar wordt veel gebruik van gemaakt. Ook kan een Rotterdamse film bij KINO worden vertoond hij bij het IDFA gaat draaien of op televisie bij de NPO in de rubriek 2Doc wordt uitgezonden.

- Filmwerkplaats in Worm, een centrum en testomgeving 'voor alternatieve kunstproductie, experimentele levensvormen en niet- academische kennisontwikkeling.'¹⁵

Een groot deel van deze infrastructuur steunt op een financiële bijdrage van de gemeente.¹⁶

Productieklimaat

Het beeld bij de geïnterviewden is dat er in Rotterdam veel talent aanwezig is, maar dat er in de stad te weinig mogelijkheden zijn om films te maken en er daarom geen bloeiend productieklimaat is en te weinig verhalen over en/of door Rotterdammers worden verfilmd. Na het verdwijnen van het Rotterdams Mediafonds zijn veel producenten weer naar Amsterdam getrokken en in hun kielzog ook de meeste facilitaire bedrijven en de mensen die er werkten of werden ingehuurd. Daardoor zijn Rotterdamse regisseurs en scenarioschrijvers vaak aangewezen op Amsterdamse producenten en op de studio's, facilitaire bedrijven, cast en crew in Amsterdam, Hilversum en omgeving. Daar is de vijver groter.

Voorheen was RTV Rijnmond een opdrachtgever voor audiovisuele producties in en over de stad Rotterdam, maar deze rol is weggevallen door bezuinigingen op de regionale omroepen en door de opheffing van het Mediafonds. De rol van het Mediafonds is weliswaar grotendeels overgenomen door het NPO-fonds, maar daar kunnen regionale omroepen niet zelfstandig een subsidieaanvraag indienen. De gemeentelijke subsidieregelingen die op dit moment beschikbaar zijn, richten zich vooral op makers van artistieke films met een bescheiden budget of op makers die meer journalistieke producties produceren (zie hoofdstuk 2). Voor de makers van grotere producties met ruimere budgetten bieden deze regelingen geen soelaas.

Door het ontbreken van een sterk en bloeiend productieklimaat is het moeilijk om afgestudeerden van de Rotterdamse opleidingen aan de stad te binden. Er zijn weinig stageplekken voor studenten en de stad heeft hen na afronding van hun opleiding in professioneel opzicht weinig te bieden. Wanneer afgestudeerden aan

¹⁵ Een van de onderdelen is een filmwerkplaats voor autonome, experimentele filmmakers waar ook films worden vertoond en debatten worden georganiseerd. De werkplaats is ingericht met apparatuur en een DIY filmlab voor 16 mm analoge film. Worm werkt met een lidmaatschapssysteem en heeft 54 leden. Leden zijn afgestudeerden van kunstopleidingen en enkele afgestudeerden van de filmacademie. Worm is betrokken bij / actief in veel internationale netwerken, waaronder een netwerk van micro-cinema's die onderling ideeën uitwisselen over programmering.

¹⁶ Te weten:

- Bekostiging van de lokale publieke omroep (wettelijke taak);
- Cultuurplansubsidie voor verschillende festivals waar films of andere audiovisuele producties worden vertoond, waaronder IFFR, het Arab Film Festival, het Architectuur Film Festival Rotterdam, Digital Playground, V2 en Watch That Sound;
- Subsidies voor Rotterdam Festivals;
- Subsidies voor projecten op het terrein van visuele kunsten/bewegend beeld;
- Subsidie in de vorm van de Mediaregeling waaruit producties worden gefinancierd die vertoond worden op de lokale omroep Open Rotterdam.

de slag willen in de film- en mediasector trekken velen van hen daarom naar Amsterdam en Hilversum.

De meeste Nederlandse producenten zijn gevestigd in en rondom Amsterdam en Hilversum. Ook het Nederlands Filmfonds zit in Amsterdam. De belangrijkste netwerken bevinden zich daar en rond de omroepen in Hilversum. Het idee bestaat dat de visie op wat gemaakt kan en moet worden daarmee wordt gedomineerd door 'Amsterdam' en 'Hilversum'. Het is niet helemaal duidelijk of dit laatste klopt. Er zijn ook diverse succesvolle Rotterdamse makers die steun ontvangen van het Nederlands Filmfonds het NPO-fonds en wiens werk te zien is in de bioscoop of op de Nederlandse televisie. Maar het is wel een sterk aanwezige perceptie.

De voor dit onderzoek geïnterviewde belanghebbenden geven in ieder geval allen aan dat projecten van regionale / stedelijke makers en daarmee soms ook over thema's uit de betreffende regio of stad makkelijker tot stand komen wanneer ook regionale / stedelijke financiële middelen beschikbaar zijn die bijdragen aan de kosten voor de totstandkoming van producties. Daardoor zullen makers na afronding van hun opleiding in de stad blijven en zullen zich er op den duur ook weer producenten en facilitaire bedrijven vestigen.

De nabijheid van collega's, faciliteiten, ontmoetings- en vertoningsplaatsen stimuleert een creatief klimaat. Het is makkelijker om even koffie te drinken en te overleggen over een nieuw project met een collega die bij wijze van spreken om de hoek woont dan wanneer je eerst in trein of auto naar Amsterdam moet stappen. Dergelijke subtiele zaken spelen een rol bij het ontstaan van een creatief klimaat.

Een deel van de geïnterviewde makers en producenten is daarom voorstander van een fonds met in de eerste plaats culturele en artistieke doelstellingen en gericht op ondersteuning van Rotterdamse makers en producenten. Een ander deel denkt dat ook andere instrumenten, zoals een fonds voor onderzoek en ontwikkeling of het creëren van een broedplaats voor audiovisuele producties daaraan kunnen bijdragen.

Een van de geïnterviewden ziet ook mogelijkheden voor betrokkenheid van de regionale ontwikkelingsmaatschappij Zuid-Holland (InnovationQuarter). Deze organisatie is gewend om vanuit een ondernemersperspectief naar plannen te kijken. Wanneer de ontwikkelingsmaatschappij zou investeren in kansrijke producties, wordt het volgens hem vervolgens makkelijker om voor de overige financiering andere publieke en private investeerders aan te trekken.

Verhalen in/over Rotterdam

De aanwezigheid van een fonds vergroot ook de kans dat er meer verhalen komen over Rotterdam of die zich in de stad afspeelen. Rotterdam is een visueel aantrekkelijke locatie voor films. Het is de meest multiculturele stad in Nederland en profileert zichzelf als jong en vitaal. Tegelijkertijd kent de stad ook alle bekende

grootstedelijke problemen. Genoeg stof voor verhalen die het verdienen om verteld te worden en een podium te krijgen. Ook daar zou een fonds aan bij kunnen dragen.

In de Film- en Mediavisie staat als onderdeel van de doelstelling van stimuleringsmaatregelen de volgende frase: 'En het beeld van Rotterdam wordt door de inwoners met veel trots uitgedragen' (p.19). Dat stimuleringsmaatregelen zouden moeten bijdragen aan een *positief* beeld van Rotterdam, zoals veel geïnterviewden deze frase uit de visie interpreteren, verwerpen ze. Stimulering van de film- en mediasector moet in hun ogen niet samenvallen met het doel van citymarketing, al kan dit er indirect wel toe bijdragen.

Facilitaire bedrijven

Op dit moment zijn de meeste, grotere facilitaire bedrijven gevestigd in Amsterdam, Hilversum en Almere. De geïnterviewden denken verschillend over het belang van de aanwezigheid van een facilitaire sector in de stad, waarbij bijvoorbeeld bedrijven voor cameraverhuur, licht, geluid, postproductie, geluid- en beeldbewerking in Rotterdam zijn gevestigd en in het verlengde daarvan ook de mensen die bij deze bedrijven werken of door hen worden ingehuurd. Voor de grotere producties waarbij tientallen mensen zijn betrokken, zijn reiskosten een niet te verwaarlozen onderdeel van de begroting en gaat reistijd tellen wanneer mensen van ver moeten komen (i.v.m. betaling op basis van 'uit- en thuis'). Als er in Rotterdam meer facilitaire bedrijven en vakmensen aanwezig zouden zijn dan nu het geval is, wordt het financieel aantrekkelijker om opnames in de stad te laten plaatsvinden. In de huidige situatie loont het vaak meer om opnames te laten plaatsvinden in of in de omgeving van Amsterdam en Hilversum.

Wanneer er structureel geïnvesteerd wordt in Rotterdamse makers en producenten en wanneer er meer producties in Rotterdam worden gemaakt, kan het lucratief worden voor facilitaire bedrijven om zich (ook) in Rotterdam te vestigen. Volgens verschillende geïnterviewden is dit echter een gevolg van een sterk filmklimaat en geen doel op zich. Ze vinden het in eerste instantie van belang om Rotterdamse producenten en makers te steunen.

Vertoning

De meeste geïnterviewden vinden dat Rotterdam een breed palet aan vertoningsmogelijkheden heeft van bioscopen, filmtheaters en festivals. Wel vinden verschillende geïnterviewden dat Rotterdamse producties die tot stand komen met subsidies van de regeling visuele kunsten / bewegend beeld en de mediaregeling op meer plekken (en vaker) te zien zouden moeten zijn. Vooral voor deze producties kan de keten tussen productie en vertoning nog worden versterkt.

3.2 Ondersteuningsbehoeften

Vrijwel alle voor deze verkenning geïnterviewde belanghebbenden onderschrijven de doelstellingen in de Film- en Mediavisie. Zij vinden dat de gemeente meer kan doen om de Rotterdamse audiovisuele sector te ondersteunen, maar denken verschillend over welke instrumenten de gemeente daarbij zou moeten inzetten en op welke typen makers ze zich zou moeten richten.

De film- en mediasector in Rotterdam valt uiteen in verschillende segmenten met (deels) verschillende ondersteuningsbehoeften. Er is een groep makers en producenten die grote films wil maken (soms in en over Rotterdam), met gebruikmaking van een Rotterdamse cast en crew en van facilitaire bedrijven die in Rotterdam zijn gevestigd. Hun producties zijn bedoeld voor uitzending bij landelijke omroepen en/of vertoning in filmhuizen en bioscopen. In dit segment nemen producenten het vinden van financiering, distributeurs en promotie voor hun rekening. Zij hebben baat bij een Rotterdams film- en mediafonds dat beschikt over substantiële financiële middelen, waarop zij een beroep kunnen doen voor de realisering van hun projecten.

Voor een andere groep, makers van kleinere, soms meer experimentele of artistieke producties en voor beginnend talent, zijn ook meer bescheiden bijdragen voor onderzoek & ontwikkeling al interessant.

Zij werken vaak met een kleine ploeg of voeren camera, geluid, belichting, montage en post-productie zelf uit en zorgen ook zelf voor financiering en promotie van hun films. Hun films worden vertoond in de kleinere filmtheaters of tijdens festivals. Tussen gevestigde makers en beginnend talent zit nog een groep die al enige ervaring heeft en al één of enkele kleinere producties heeft gemaakt, maar nog niet de stap heeft gezet naar een aanvraag bij een landelijk fonds voor realisering van een groter project. Deze laatste groep is geholpen met een fonds voor Rotterdamse films, maar wellicht ook met ondersteuning en coaching om goede projectvoorstellen te maken, inclusief businessmodel, om zo sneller en met meer succes de stap naar de landelijke fondsen te maken.

Er zijn ook makers en producenten die zich richten op commerciële films, in opdracht van bijvoorbeeld bedrijven, overheden en non-profit organisaties. Tot slot zijn er makers die vooral journalistieke producties maken voor (publieke) regionale en lokale omroepen. Actualiteit en maatschappelijke relevantie staan in deze producties voorop. Het draait in deze journalistieke producties doorgaans niet om de (artistieke of inhoudelijke) visie van de maker, maar om het verslaan, analyseren of duiden van (actuele) maatschappelijke gebeurtenissen en ontwikkelingen. De makers van producties in opdracht van bedrijven, organisaties en publieke omroepen laten we in deze verkenning verder buiten beschouwing, aangezien hun producties al door hun respectievelijke opdrachtgevers worden gefinancierd.

De overige Nederlandse makers kunnen over het algemeen niet zonder de (gedeeltelijke) steun uit publieke middelen. Zij hebben echter verschillende ondersteuningsbehoeften. Een individuele maker die aan een experimentele film werkt, is al geholpen met een subsidie van bijvoorbeeld 15.000 euro die voorziet in zijn/haar levensonderhoud terwijl hij/zij aan een project werkt en in bescheiden projectkosten. Een dergelijk bedrag draagt echter weinig bij aan de financiering van grotere films. Het budget van een gemiddelde, Nederlandse speelfilm bedraagt volgens gegevens van het Nederlands Filmfonds zo'n 1,5-2 miljoen euro.¹⁷ Bij dergelijke budgetten, worden bijdragen uit regionale of stedelijke fondsen pas zinvol vanaf zo'n 50.000 euro.

De scheidslijnen tussen deze segmenten zijn overigens poreus. Sommige producenten en regisseurs maken afwisselend kleine, individuele films en grotere producties en/of commerciële opdrachtfilms. Ook acteurs, camera- en geluidsmensen en andere crewleden werken afwisselend aan verschillende soorten projecten. Tegelijkertijd is het niet zo dat alle makers van experimentele, artistieke films per definitie willen doorgroeien naar het produceren van grote speelfilms en zijn er ook filmmakers die zich uitsluitend op de grotere speelfilms of op documentaires richten.

Ook de scheidslijnen tussen de makers van journalistieke producties en de makers van artistieke producties zijn niet absoluut. Zo zijn er ook journalisten die af en toe documentaires maken waarin ze een eigen (artistieke) visie tot uitdrukking brengen.

3.3 Regionale samenwerking

Een suggestie die in enkele interviews naar voren kwam, is dat Rotterdam in de ondersteuning van de audiovisuele sector kan samenwerken met andere gemeenten in Zuid-Holland. De gemeente Den Haag is de meest voor de hand liggende partner, maar er zouden ook meer gemeenten - Leiden, Gouda, Delft - of de Metropool Zuid-Holland bij betrokken kunnen worden. Daarbij werden de volgende twee opties genoemd:

- Samenwerking op het gebied van film commissioning. Daardoor kunnen de betrokken gemeenten uitgebreidere mogelijkheden bieden voor goede locaties; naast de Rotterdamse haven ook de statige overheidsgebouwen in Den Haag, naast grootstedelijke wijken ook de glastuinbouw of het historische centrum van Delft. Wanneer in gehonoreerde projecten beelden uit de regio te zien zijn, draagt dit bij aan regiobranding.
- Samenwerking in een regionaal fonds of een regionale broedplaats / platform. Door bundeling van middelen kunnen meer aanvragen en/of aanvragen met

¹⁷ Zie bijvoorbeeld de berekening op de site van Filmzaken, gebaseerd op de Facts & Figures publicatie van het Nederlands Filmfonds. Volgens deze berekening bedroeg het gemiddelde budget van een Nederlandse speelfilm in 2017 2 miljoen euro, gefinancierd door bijdragen van het Filmfonds, het NPO fonds, distributeurs, buitenlandse fondsen en tax incentives en eigen bijdragen. <https://filmzaken.com/filmfinanciering/>

hogere budgetten worden gehonoreerd. Bundeling van middelen kan ook leiden tot een betere verhouding tussen de middelen die beschikbaar zijn voor steun aan projecten en overhead.

Er kleven ook enkele nadelen aan regionale samenwerking:

- Het vergt veel overleg.
- Tegenover een in theorie hoger beschikbaar bedrag staan potentieel ook meer aanvragers.
- Mede vanwege verschil in grootte van gemeentelijke budgetten zullen niet alle gemeenten in dezelfde mate kunnen bijdragen.

Hoewel de schaalgrootte van een provincie wellicht meer mogelijkheden biedt omdat er meer interessante locaties zijn, meer makers en wellicht meer middelen, zijn er in Zuid-Holland op dit moment geen initiatieven gericht op versterking van de audiovisuele sector in de provincie als geheel.¹⁸ Rotterdam, en zeker de regio Rotterdam, lijkt groot genoeg en heeft voldoende potentieel in talent, verhalen en bedrijvigheid om er ook eigen initiatieven te ontwikkelen. Een voorlopige conclusie lijkt te zijn dat samenwerking in eerste instantie vooral zinvol is tussen de film commissioners die in Den Haag en Rotterdam actief zijn, met betrekking tot het streven om producenten van elders naar beide steden te trekken.

¹⁸ De provincie Zuid-Holland heeft op dit moment geen beleid dat zich richt op film en audiovisuele media. Wel onderzoekt de provincie mogelijkheden om – samen met gemeenten in de provincie - (onderzoeks)journalistiek te ondersteunen.

4. REGIONALE EN STEDELIJKE FILMFONDSEN

Vrijwel alle landen in Europa kennen overheidsbeleid en fondsen om de nationale filmindustrie te steunen. Bijlage 3 bij deze verkenning bevat een beknopt overzicht van het landelijke filmbeleid en de belangrijkste markt- en beleidsontwikkelingen in Nederland. Naast nationale fondsen zijn er in vrijwel alle landen ook regionale of stedelijke filmfondsen. Deze fondsen hebben – net als de landelijke fondsen – verschillende doelen en kennen verschillende subsidieregelingen en andere instrumenten. Belangrijkste verschil is het verschil tussen fondsen met economische doelen enerzijds en fondsen met culturele, artistieke en maatschappelijke doelen anderzijds. In dit hoofdstuk beschrijven we de meest voorkomende typen fondsen en hun verschillende doelen en werkwijzen. Ook introduceren we enkele regionale fondsen die elders in Nederlands bestaan en mogelijk als inspiratiebron kunnen dienen voor de gemeente Rotterdam.

4.1 Fondsen met economische doelen

Bij regionale of stedelijke fondsen met economische doelstellingen staat het versterken van de economie in de stad of regio en van de film- en media-industrie in het bijzonder voorop. Inspanningen van dergelijke fondsen zijn erop gericht om (het ontstaan van) een brede film- en mediasector te stimuleren, waardoor de stad of regio aantrekkelijk wordt als vestigingsplaats voor makers, producenten, facilitaire bedrijven en voor de mensen die bij hen werken.¹⁹

Films of televisieseries waarin beelden uit een stad of regio zijn te zien, worden ook vaak gezien als een vorm van stads- of regiopromotie. Ze dragen bij aan de promotie van de stad of regio als aantrekkelijke vestigingslocatie voor ondernemingen en als trekpleister voor toeristen.

Fondsen met economische doelstellingen verlenen ‘automatisch’ steun in de vorm van fiscale voordelen of een zogenaamde *cash rebate*, wanneer is voldaan aan enkele financiële, zakelijke en juridische criteria. Er worden geen voorwaarden gesteld aan de inhoud of kwaliteit van de films. In ruil voor een financiële bijdrage aan hun film (en logistieke ondersteuning bij het regelen van locaties en vergunningen) zijn de aanvragers verplicht om een bepaald percentage van die financiële bijdrage in de stad of regio uit te geven, bijvoorbeeld door gebruik te maken van cast en crewleden uit de betreffende stad/regio en/of een aantal draaidagen in de stad of regio te laten plaatsvinden. Vaak bedraagt dit percentage meer dan 100%.²⁰

¹⁹ Denk bij facilitaire bedrijven onder meer aan bedrijven voor de verhuur van camera's, belichtings- en geluidsapparatuur, studio's, postproductiefaciliteiten zoals montage, geluid- en beeldbewerking en bedrijven voor decors, grime en kleding.

²⁰ Op basis van Europese regelgeving (EU Cinema Communication) mag de bestedingsverplichting sinds 2014 niet meer dan 160% van het toegekende bedrag bedragen).

Zo functioneren dergelijke fondsen als vliegwiel voor economische activiteit en dragen zij bij aan het ontstaan van een stedelijke of regionale filmindustrie. Dat laatste komt meestal pas echt tot stand wanneer ook facilitaire bedrijven zich in de stad of regio vestigen waardoor producenten er ook voor bijvoorbeeld huur van camera's en postproductie terecht kunnen. En voor dergelijke bedrijven wordt het pas interessant zich ergens te vestigen wanneer er sprake is van een zeker productievolume en niet wanneer er jaarlijks maar één film wordt gemaakt. Ook uitgaven aan hotels en restaurants kunnen vaak meetellen voor de bestedingseis, waardoor ook de bredere stedelijke of regionale economie baat bij kan hebben bij een dergelijke 'film incentive'.

Vaak zijn aan regionale filmfondsen met economische doelstellingen ook een film office en een film commissioner verbonden. Film commissioners kunnen bijvoorbeeld helpen bij het vinden van geschikte locaties voor opnames en het regelen van vergunningen. Sommige film commissioners proberen hun regio of stad ook actief te promoten op buitenlandse filmbeurzen en -festivals of bieden een database/website met gegevens over creatieve makers, technische vakmensen, facilitaire bedrijven en locaties in de stad of regio.

4.2 Fondsen met artistieke, culturele en maatschappelijke doelen

Fondsen met artistieke, culturele of maatschappelijke doelen richten zich doorgaans op het verhogen van de kwaliteit van films, het ondersteunen van talent in een bepaalde stad of regio en/of het stimuleren van verhalen over de stad of regio. Dergelijke fondsen stellen kwaliteitseisen aan projecten die in aanmerking komen voor een bijdrage. Deze kunnen betrekking hebben op de inhoud maar ook op vormgeving en/of werkwijze.

Binnen dit type fondsen kan nog onderscheid worden gemaakt tussen fondsen (of regelingen daarbinnen) die zich richten op de zogenaamde auteursfilm van makers die een persoonlijke, artistieke visie in hun werk stoppen en fondsen met bredere culturele of maatschappelijke doelstellingen. Bij deze laatste gaat het om de herkomst van de makers en/of de inhoud van hun producties, maar niet per se om een persoonlijke, artistieke visie. Een maatschappelijk doel is bijvoorbeeld dat er meer films gemaakt worden over thema's of verhalen die in de stad of regio spelen.

Fondsen met nadruk op culturele, artistieke en/of maatschappelijke doelstellingen verlenen doorgaans *selectieve* steun op basis van inhoudelijke criteria en in de vorm van subsidies. Zij zijn gericht op de meer riskante projecten die in de commerciële markt niet tot stand komen.

4.3 Combinaties van doelen

Economische doelen enerzijds en artistieke, culturele of maatschappelijke doelen anderzijds sluiten elkaar overigens niet uit. Fondsen met culturele of artistieke doelen kunnen in hun regelingen ook bestedingseisen stellen en net als fondsen met economische doelstellingen leiden tot versterking van de regionale en lokale economie en film- en media-industrie. Omgekeerd kunnen fondsen met economische doelstellingen ook in cultureel opzicht betekenis hebben, al worden aanvragen niet op inhoudelijke gronden beoordeeld.²¹

Veel fondsen hanteren een mix van economische en artistieke, culturele of maatschappelijke criteria of voorzien in beide typen regelingen binnen één fonds. Ook het Nederlands Filmfonds kent beide typen regelingen.

Een Europees onderzoek van het European Audiovisual Observatory naar criteria bij (regionale) audiovisuele/filmfondsen komt tot de volgende conclusie:

"[...] there is a balancing exercise between purely economic goals and fundamentally cultural objectives, which, depending on the case, leans more towards one or the other."²²

Een andere bevinding uit het rapport is dat de bestedingseisen bij regionale fondsen vaak dwingender zijn dan in landelijke fondsen:

"In addition, regional funds tend to be more concrete and demanding regarding spending and the number of shooting days in the region. Moreover, requirements related to the use of architecture, landscape and local motives are more frequent in regional funds. In several cases, these sub-national institutions are a hybrid between a fund, a film commission and a regional promotion office, sometimes trying to attract production to the region, foster the local culture or language and use audiovisual production as a means to attract tourism to the region."²³

Een economische regeling helpt niet per definitie om ook makers uit de stad of regio te steunen en verhalen uit en over de stad of de regio terug te zien. Dergelijke regelingen trekken bijna per definitie ook producenten aan die alleen vanwege de financieringsmogelijkheden op de regio of stad afkomen, maar die niet per definitie een inhoudelijke of emotionele binding hebben met de regio of stad. Bij regelingen met culturele, artistieke en/of maatschappelijke doelstellingen kunnen overheden meer inhoudelijke criteria stellen.

²¹ Bij het RMF was destijds een voorwaarde om een aanvraag in te kunnen dienen dat ook het Filmfonds of een publieke omroep bijdroeg in financiering. Daar was het project dan al inhoudelijk getoetst. Indirect was dus al sprake van een inhoudelijke beoordeling.

²² European Audiovisual Observatory (2019). *Mapping of film and audiovisual public funding criteria*. p. 92. <https://rm.coe.int/mapping-of-film-and-audiovisual-public-funding-criteria-in-the-eu/1680947b6c>.

²³ ibidem

Bijlage 4 geeft een indruk van de criteria die worden gehanteerd om het regionale of stedelijke karakter van een aanvraag te beoordelen.

4.4 Typen subsidieregelingen

Regionale filmfondsen hebben vaak verschillende typen regelingen voor verschillende audiovisuele producties. De regelingen richten zich onder meer op speelfilms, korte films, animatiefilms, documentaires, tv-series, tv-films of crossmediale producties.

Daarnaast kennen de fondsen regelingen voor verschillende fasen in de totstandkoming van producties. Behalve subsidies of leningen voor productie en realisatie van films kennen veel regionale fondsen ook subsidies voor ontwikkeling & onderzoek, bijvoorbeeld voor het schrijven van een script of voor projectontwikkeling. Dit laatste heeft betrekking op het ontwikkelen van een zakelijk plan, het uitwerken van de begroting en het zoeken naar financiering voor de film. Subsidieaanvragen voor de *realisatie / productie* van films en voor projectontwikkeling kunnen doorgaans alleen worden ingediend door een producent. Subsidieaanvragen voor het schrijven van een script kunnen ook wel worden ingediend door individuele makers.

Ook zijn er regelingen die bijdragen aan de distributie en promotie van films, bijvoorbeeld door een bijdrage aan een marketingcampagne, steun aan festivals of door het verbinden van voorwaarden aan gesubsidieerde filmzalen met betrekking tot de vertoning van een bepaald aandeel films uit de stad/regio.

Tot slot zijn er ook regionale fondsen die regelingen hebben voor talentontwikkeling, in de vorm van cursussen en coaching of voor gezamenlijke projecten waarin beginnende makers onder leiding van een ervaren regisseur of scenarioschrijver aan een filmproject werken.

4.5 Regionale stimuleringsmaatregelen in Nederland

In enkele Nederlandse provincies zijn middelen beschikbaar voor film- en audiovisuele media. Op die manier willen provinciale overheden de audiovisuele sector in hun provincie ondersteunen en stimuleren dat er film- en mediaproducties tot stand komen in hun provincie en/of met verhalen over hun provincie en/of door makers die er wonen. Naast middelen voor de productie van films is er op provinciaal niveau veel aandacht voor talentontwikkeling (zie voor dit laatste ook hoofdstuk 5).

Zo heeft Limburg het Limburg Film Office, bestaande uit het Limburg Film Fonds en de Limburg Film Commissioner, en het platform CineSud. Het Limburg Film Office krijgt van de provincie 350.000 euro per jaar (voorheen 500.000 euro) voor de ondersteuning van in Limburg gemaakte films. CineSud is een platform gericht op talentontwikkeling, professionalisering en het creëren van netwerken. Het ontvangt 125.000 euro per jaar van de provincie en heeft daarnaast inkomsten uit andere subsidiefondsen en uit eigen activiteiten.

In Noord-Brabant bestaan eveneens financieringsmogelijkheden voor de productie van films binnen het culturele fonds Brabant C. Brabant C verstrekt achtergestelde leningen aan grote projecten met minstens nationale uitstraling. Ook enkele filmprojecten zijn op deze manier gesteund vanuit Brabant C. Daarnaast zijn er in Noord-Brabant Kunstloc en KONKAV. Kunstloc biedt ondersteuning voor talentontwikkeling in de culturele sector, onder meer als coördinator van talenthubs, en heeft enkele financiële ondersteuningsinstrumenten (kleine projectsubsidies, vouchers, crowdfunding etc.). Het probeert ook verbindingen te leggen tussen de audiovisuele sector en maatschappelijke sectoren. KONKAV is een Brabants netwerk voor audiovisuele makers en ontvangt subsidie van de provincie.

Interessant is ook het in 2018 opgerichte platform voor filmmakers in Friesland: New Noardic Wave. Dit platform is opgezet volgens een vergelijkbaar model als CineSud. New Noardic Wave heeft sinds zijn oprichting tientallen netwerkevenementen, workshops, masterclasses en trainingen verzorgd. De activiteiten leidden tot een groei in het aantal korte films van Friese filmmakers en tot meer zichtbaarheid van Friese films en Friese filmmakers op nationale festivals. Het platform heeft een website met profielen van makers en met interessante filmlocaties.

New Noardic Wave wil dat zijn initiatieven onderscheidend zijn door zich vooral te richten op projecten die geaard zijn in 'Frysk Eigene thema's'. In vorm wil het niet alleen films en series maar ook nieuwe vertelvormen bevorderen zoals korte Instagram films of verhalende podcasts.

Inmiddels ontvangt New Noardic Wave jaarlijks 200.000 euro van de provincie Friesland. Behalve uit subsidie van de provincie verwerft NNW ook inkomsten uit aanvragen bij andere landelijke en Europese subsidiefondsen (bijvoorbeeld voor activiteiten op het gebied van talentontwikkeling in de provincie), van sponsors en uit publieksinkomsten uit de activiteiten die ze organiseren. Op dit moment is er in Friesland nog geen productiefonds, maar New Noardic Wave streeft er wel naar om dit in de toekomst op te zetten.

Bijlage 5 bevat een uitgebreidere beschrijving van de inrichting en activiteiten van deze fondsen en organisaties.

Bij al deze provinciale initiatieven gaat het om onafhankelijke organisaties die subsidie ontvangen van de provincie. CineSud, New Noardic Wave zijn geen

fondsen, maar CineSud heeft wel de ontwikkeling naar het Limburg Film Office in gang gezet met daaronder een fonds en een film commissioner. New Noardic Wave is iets vergelijkbaars van plan. Beide verwerven naast de provinciale subsidie ook andere subsidies van onder meer het Nederlands Filmfonds en hebben eigen inkomsten uit lidmaatschapsgelden en uit activiteiten, zoals masterclasses, cursussen en netwerkbijeenkomsten. Hun activiteiten vallen voor een deel onder de noemer talentontwikkeling dat in het volgend hoofdstuk aan de orde komt en voor een ander deel uit netwerkactiviteiten.

Beide organisaties zijn onafhankelijke stichtingen met experts in dienst die dicht op de sector zitten, weten wat er speelt en flexibel kunnen inspelen op vragen uit de sector. Ze hebben specialistische kennis, werken samen met verwante organisaties en – niet onbelangrijk – verwerven eigen inkomsten. Hun streven is tevens om het aanwezige talent en de mogelijkheden om films te maken in Limburg respectievelijk Friesland ook beter op de kaart te zetten bij de landelijke fondsen (Nederlands Filmfonds en NPO-fonds) en zo te zorgen dat er uiteindelijk meer middelen naar filmmakers in de regio vloeien. Ook Brabant C functioneert als onafhankelijke organisatie en vervult een actieve rol in het veld.

5. TALENTONTWIKKELING EN INNOVATIE

Op regionaal en stedelijk niveau bestaan er naast of in plaats van fondsen voor de financiering van films en audiovisuele producties ook regelingen voor talentontwikkeling. In het vorige hoofdstuk werden CineSud, New Noardic Wave en KONKAV in dit verband al aangestipt. In dit hoofdstuk gaan we nog iets uitgebreider in op talentontwikkeling als instrument om de audiovisuele sector te stimuleren en komen ook voorbeelden uit Utrecht en Amsterdam aan bod.

5.1 Doelen en vormen van talentontwikkeling

Talentontwikkeling heeft betrekking op manieren om jong én gevestigd (mid-career) talent te helpen om zich verder te ontwikkelen, om zich nieuwe vaardigheden eigen te maken en om te experimenteren.

Instrumenten voor talentontwikkeling zijn onder meer subsidieregelingen voor onderzoek en ontwikkeling, begeleiding bij het maken van een (eerste) productie, broedplaatsen of platforms voor makers, waar cursussen, masterclasses, workshops en labs worden georganiseerd.

Bij talentontwikkeling hoeft het niet altijd te gaan om een beoogd eindresultaat maar kan de steun bijvoorbeeld de vorm hebben van een financiële bijdrage voor het ontwikkelen van een goed scenario of voor het doen van onderzoek. Talentontwikkeling kan ook bestaan uit de organisatie van workshops of van masterclasses van gezaghebbende (buitenlandse of internationaal actieve) makers of producenten of uit coaching op inhoudelijk of zakelijk gebied. Behalve op producenten, scenarioschrijvers en regisseurs kan talentontwikkeling zich ook richten op specialisten op het gebied van bijvoorbeeld geluid, beeld of montage die zich verder willen professionaliseren of willen verdiepen in nieuwe technische mogelijkheden. Belangrijk aspect van talentontwikkeling is dat er fouten mogen worden gemaakt.

Als veelbelovend, beginnend talent de mogelijkheid krijgt zich te ontwikkelen, wordt vervolgens de stap naar het indienen van aanvragen bij nationale fondsen en omroepen makkelijker. Talentontwikkeling kan bijdragen aan het creëren van een humuslaag in de stad waarin talent elkaar kan bevruchten en kan groeien. Ook bewezen of gevestigd talent is gebaat bij verdere ontwikkeling, innovatie en professionalisering.

5.2 Nieuwe generaties makers

Er is inmiddels een generatie makers die is opgegroeid met film en video. Deze makers volgen niet meer allemaal de traditionele route die draait om de

ontwikkeling van individueel auteurschap en begint met een opleiding bij een film- en televisieacademie, vervolgd wordt met het maken van een eerste korte film om uiteindelijk een aanvraag in te dienen bij een landelijke fonds voor de realisatie van een speelfilm. Een deel van de nieuwe makers volgt andere routes. Ze beginnen bijvoorbeeld met het maken van commerciële videoclips en krijgen later interesse in het maken van vrij werk. Of ze zijn autodidact en hebben zich ontwikkeld door audiovisuele internetproducties te maken (webseries, YouTube filmpjes, social media producties etc.) en krijgen later interesse om de overstap te maken naar grotere en duurdere film- of televisieproducties. Het is een generatie die meer gericht is op de online wereld en waarbij de grenzen tussen verschillende disciplines vervagen. Soms heeft deze generatie ook een andere werkwijze, waarbij samenwerking belangrijker is dan de ontwikkeling van individueel auteurschap. In een recente verkenning van het NPO fonds naar nieuwe manieren om talentontwikkeling vorm te geven binnen de NPO komen vergelijkbare bevindingen naar voren. Zo is er onder meer behoefte aan talentontwikkeling die eerder proces- dan projectgericht is, waar samenwerking centraal staat en die ook toegankelijk is voor talenten zonder afgeronde AV-opleiding.²⁴

Veel van de traditionele fondsen, regelingen en procedures zijn gericht op makers die hun plannen goed op schrift weten te verwoorden. Om ook nieuwe generaties makers en autodidacten te bereiken en een kans te bieden, kan het nodig zijn om de regelingen anders vorm te geven. Bijvoorbeeld door de aanvraagprocedures laagdrempeliger te maken, de samenstelling van commissies aan te passen en om criteria voor kwaliteit ruimer of anders in te vullen.

5.3 Suggesties voor talentontwikkeling

Uit de interviews kwamen naast de organisatie van workshops, cursussen, masterclasses en netwerkbijeenkomsten nog enkele andere suggesties naar voren die onderdeel kunnen zijn van maatregelen gericht op talentontwikkeling:

- Instelling van een ontwikkelingsfonds voor de auteursfilm.²⁵

²⁴ Zie de samenvatting van de verkenning op de website van het NPO-fonds: <https://npo-fonds.nl/nieuws/verkenning-talentontwikkeling>

²⁵ Het CBK heeft een aanvraag ingediend voor de oprichting van een Rotterdams Ontwikkelingsfonds voor de Auteursfilm, voor 350.000 euro per jaar in de komende Cultuurplanperiode. Het voorstel richt zich op nieuw en bewezen talent en op makers in een breed scala aan vakgebieden (scenaristen, regisseurs, directors of photography, editors, componisten en geluidontwerpers en op de auteursfilm in al zijn verschijningsvormen (documentaire, fictie, animatie, muziekkunst, muziekclip, experimenteel, AR, VR) en op alle platforms (filmtheater, festivals, tv, online, YouTube, musea, galleries, publieke ruimte). Uit het fonds zouden zo'n 30 aanvragen gehonoreerd kunnen worden. Daarnaast zouden er middelen moeten zijn voor coaching en wild cards. De Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur onderschrijft de noodzaak om Rotterdamse filmmakers te steunen, maar vindt het plan onvoldoende concreet en in plaats van inbedding bij het CBK adviseert de Raad aansluiting bij een Rotterdams filminitiatief. Zie: <https://www.rkcc.nl/cultuurplanadvies/instellingsadvies/cbk-rotterdam/>

- Instelling van een meester-gezel model waarbij producenten, art directors of andere makers een beroep kunnen doen op een kleine financiële bijdrage om gemotiveerde studenten van opleidingen als het Willem de Kooning en het Grafisch Lyceum te betrekken bij projecten.
- Samenwerking bevorderen tussen opleidingen en podia in de stad (onder meer Open Rotterdam, Bird, RTV Rijnmond, Vers Beton, filmtheaters) zodat studenten hun werk daar kunnen tonen en/of pitchen.
- Samenwerkingen bevorderen tussen Rotterdamse producenten en makers enerzijds en anderzijds nieuwe interessante film- en mediapartners die het creatieve klimaat in de stad kunnen verrijken en zich (deels) in Rotterdam zouden kunnen vestigen (denk o.a. aan de Hakuna Academy, Rose Stories, Halal, Vice, Nowness)²⁶
- Het leveren van een gemeentelijke bijdrage aan afstudeerfilms van studenten.
- Het laten maken van een film door een beginnend talent met een groot internationaal talent uit het netwerk van het IFFR, in samenwerking met een intendant van het Filmfonds.
- Het opzetten van cursussen of coaching om ondernemerschap te bevorderen.

5.4 Inbedding talentontwikkeling

Volgens de geïnterviewden is het belangrijk dat initiatieven op het terrein van innovatie en talentontwikkeling ingebed worden in een breder verband van bijvoorbeeld een broedplaats of platform of onderdeel zijn van de activiteiten van een fonds. Losse, geïsoleerde activiteiten dragen weinig bij aan een structurele verbetering van een filmklimaat in een stad of regio.

Sommige geïnterviewden gaan daarin nog een stap verder en vinden dat het geen zin heeft om te investeren in talentontwikkeling als de stad dat talent vervolgens niet kan vasthouden. En daarvoor zou de stad hen ook de mogelijkheden moeten geven om producties te realiseren door instelling van een fonds.

Elders in het land bestaan al verschillende plekken voor talentontwikkeling en voor onderzoek & ontwikkeling in de film- en mediasector. Zo hebben de in hoofdstuk 4 en bijlage 5 besproken organisaties CineSud, KONKAV, Kunstloc en New Noardic Wave verschillende programma's voor talentontwikkeling. Daarnaast zijn er ook

²⁶ Hakuna Academy is een initiatief om jong talent 'van de straat' te scouten en te begeleiden bij het maken van een eerste film. Het initiatief begon in Brussel en is nu ook actief in Den Haag www.hakuna-academy.nl. Rose Stories gelooft in de kracht van verhalen voor een inclusieve maatschappij en begeleidt makers bij de realisatie van hun verhalen in verschillende vormen (boeken, theater, film, etc.) www.rosestories.nl. Halal is een producent halal.amsterdam/about/. Nowness is een internationaal, cultuur online videokanaal dat zowel aanbod cureert als financiert: www.nowness.com/about. Vice is een internationaal opererend mediabedrijf dat zowel produceert als distribueert via televisie en online, www.vice.com.

enkele recent gestarte initiatieven en initiatieven die zich nog in de oprichtingsfase bevinden:

- De gemeente Utrecht heeft in 2019 ingestemd met een bijdrage van 3,5 miljoen voor de inrichting van de Machinerie. De Machinerie moet een plek worden voor liefhebbers, professionals, amateurs, leerlingen en studenten op het gebied van film- en beeldcultuur. Makers kunnen er ruimtes huren, er worden masterclasses gegeven, er komt een lab voor makers die aan innovaties werken, expositieruimte en daarnaast filmzalen en horeca. De plannen voor de Machinerie komen voort uit een samenwerkingsverband tussen het Nederlands Film Festival, Hoogt in Transitie, FotoDok en de Maakruimte. Ook werken deze initiatiefnemers samen met opleidingen in het kader van talentontwikkeling en filmeducatie. De Machinerie komt – na verbouwing – in een voormalige evenementenhal in het Werkspoorkwartier in Utrecht.
- Een ander nieuw initiatief is MACA (Moving Arts Centre Amsterdam). MACA richt zich op talentontwikkeling voor film en de kunst van het bewegend beeld, in combinatie met filmbroedplaatsen en een ontmoetings- en presentatieplek. Ook coaching, mentorschappen en workshops vormen onderdeel van de plannen. De beoogde locatie is een grote loods op het NDSM-terrein. Experimenteren zonder productiedwang staat voorop.

Sommige van deze initiatieven richten zich uitsluitend of vooral op film (CineSud), bij andere wordt samengewerkt tussen verschillende disciplines. Zo richt de Machinerie zich behalve op film ook op fotografie en andere vormen van beeldcultuur. Rotterdam zou zich in een dergelijk model kunnen richten op de samenwerking tussen film / audiovisuele media en andere disciplines die sterk vertegenwoordigd zijn in de stad en waarmee de stad zich onderscheidt van andere steden, zoals fotografie, muziek, dans en architectuur.

Rotterdam zou bij eventuele, nieuwe activiteiten op het gebied van talentontwikkeling ook kunnen kijken naar wat er elders in het land op dit terrein gebeurt. Deels zijn dit activiteiten waarvan het zinvol is om ze op verschillende plaatsen, lokaal of regionaal te organiseren, maar deels kan het juist gaan om onderscheidende of aanvullende activiteiten.

In 2019 is het initiatief genomen tot de oprichting van een Ontwikkelinstelling. De initiatiefnemers daarvan zijn bezig om in kaart te brengen wat er in Nederland gebeurt op het terrein van talentontwikkeling en professionalisering in alle met film verbonden disciplines. Doel is het beter onderling coördineren, afstemmen en promoten van deze activiteiten. Het Nederlands Filmfonds en EYE hebben geld beschikbaar gesteld voor de kwartiermakers van deze instelling.²⁷

²⁷ De kwartiermakers hebben een aanvraag ingediend in het kader van de BIS (<https://filmenav.nl>). De Raad voor Cultuur is in zijn advies positief over de doelstelling van de ontwikkelinstelling, maar vindt de invulling ervan nog niet concreet genoeg en concludeert dat de aanvraag in een te vroeg stadium is ingediend en daarom nog niet in aanmerking komt voor ondersteuning vanuit de BIS.

6. CONCLUSIES

De Film- en Mediavisie die de gemeente eind 2019 publiceerde, bevat een eerste aanzet tot beleid om de film- en mediasector in Rotterdam te versterken. Het komt nu aan op het stellen van prioriteiten en op de vertaling daarvan in concrete maatregelen. In dit slothoofdstuk trekken we conclusies en schetsen we drie opties om de audiovisuele sector in de stad te versterken. Daarbij geven we weer aan welke doelstellingen uit de Film- en Mediavisie de drie opties beantwoorden. Ieder van de opties heeft andere financiële consequenties. Zonder nadere uitwerking is het niet goed mogelijk om een schatting te maken van de benodigde middelen. Daarom is hier volstaan met een indicatie van de mate waarin extra middelen nodig zijn, bovenop de subsidies die de gemeente nu beschikbaar stelt voor de audiovisuele sector in Rotterdam. De bedragen die gemoeid zijn met vergelijkbare stimuleringsmaatregelen in andere steden en provincies kunnen een basis vormen voor een nadere berekening (zie de voorbeelden in bijlage 5).

6.1 Langetermijnvisie en prioriteiten

Bij de keuze voor een van de opties of voor een combinatie daarvan is het nodig om ten eerste duidelijk te maken wat de gemeente op de *lange termijn* voor ogen heeft en welke *prioriteiten* zij stelt. Heeft de gemeente vooral culturele, artistieke en maatschappelijke doelstellingen of (ook) economische? Wil Rotterdam de producenten en makers van kwalitatief hoogwaardige films en mediaproducties ondersteunen en verhalen uit en over Rotterdam of gaat het de gemeente in eerste instantie om het aantrekken van producenten naar de stad, ongeacht de inhoudelijke kwaliteit van de producties? Wil de gemeente vooral het tot stand komen van grotere, audiovisuele producties in de stad stimuleren of wil de gemeente de nadruk leggen op talentontwikkeling en het creëren van een culturele humuslaag? Deze doelstellingen sluiten elkaar niet uit en er zijn allerlei combinaties mogelijk, maar het is wel belangrijk om prioriteiten te stellen. Iedere doelstelling (of combinatie van doelstellingen) heeft immers consequenties voor welke instrumenten het meest geschikt zijn, welke financiële middelen daarmee zijn gemoeid en welke doelgroepen het best worden bediend.

Rotterdam moet een keuze maken die past bij de stad en waarin duidelijk wordt welke positie Rotterdam wil innemen ten opzichte van andere steden en regio's in Nederland (en Europa) die zich profileren met film en media. Daarbij ligt het voor de hand om aan te sluiten bij het cultuurprofiel dat de gemeente heeft ontwikkeld.²⁸

²⁸ Cultuurprofiel, Rotterdam en Regio 2018.

6.2 Opties

Uit de interviews met belanghebbenden en experts en uit voorbeelden van stimuleringsmaatregelen in steden en regio's in Nederland en in het buitenland zijn grofweg drie opties te destilleren om de film- en mediasector in Rotterdam te stimuleren.

Optie 1: Fonds voor audiovisuele mediaproductie

De eerste optie betreft de oprichting van een nieuw film- en mediafonds met structurele, substantiële middelen om te investeren in audiovisuele producties van Rotterdamse makers. Dit fonds zou – in lijn met de Film- en Mediavisie – onder meer de volgende doelstellingen kunnen hebben:

- versterken van de Rotterdamse film- en audiovisuele sector;
- makers voor langere tijd aan de stad verbinden;
- verhogen van de kwaliteit van producties van Rotterdamse makers;
- bijdragen aan verhalen over de stad;
- kansen bieden aan nieuwe makers.

Deze doelstellingen moeten tot uitdrukking komen in de beoordelingscriteria voor het toekennen van bijdragen. Dit betekent dat toekenning plaatsvindt mede op basis van inhoudelijke criteria. Welke typen audiovisuele media binnen de reikwijdte van het fonds zouden moeten vallen, kan in een later stadium preciezer worden uitgewerkt. Overwogen kan worden om binnen een dergelijk fonds onderscheid te maken tussen een regeling die vooral is gericht op kleine, artistieke en experimentele producties (zoals de huidige regeling visuele kunsten/bewegend beeld) en een regeling die ook meer omvangrijke producties steunt met culturele of maatschappelijke waarde.

Activiteiten op het terrein van talentontwikkeling, coaching, cursussen en netwerken en het bieden van een platform voor filmmakers kunnen onderdeel zijn van een fonds. Ook de activiteiten van een film commissioner kunnen onderdak vinden bij een dergelijk fonds.

Overwegingen

- Bij een audiovisueel productiefonds met inhoudelijke (culturele, artistieke en/of maatschappelijke) criteria heeft de gemeente, in tegenstelling tot bij een fonds met uitsluitend economische doelstellingen, invloed op de output. Een puur economisch fonds leidt niet per definitie tot verhalen over Rotterdam en/of tot verhoging van de inhoudelijke kwaliteit van Rotterdamse producties en komt ook niet per definitie ten goede aan Rotterdamse makers.
- Een audiovisueel productiefonds met inhoudelijke criteria kan zich op een bredere doelgroep richten dan een fonds met puur economische doelstellingen. Een economisch fonds is immers pas interessant en heeft pas economische

impact wanneer het vooral de makers en producenten bedient van grote speelfilms en televisieproducties van binnen en buiten Rotterdam. Daarmee betekent het weinig voor een bredere groep Rotterdamse makers, waaronder makers van andersoortige audiovisuele producties (niet zijnde grote speelfilms), beginnend talent en makers van experimentele films. Deze laatsten hebben immers minder economische impact omdat de budgetten waarmee zij werken doorgaans lager zijn.

- Een audiovisueel productiefonds met substantiële middelen draagt bij aan economische activiteit, zelfs als die niet de eerste doelstelling is. Een dergelijke fonds kan daarom wellicht mede worden gefinancierd uit het gemeentelijk budget voor innovatie, economie en ondernemerschap en/of kan aansluiten bij het Regionale Ontwikkelingsfonds Rijnmond.
- Om te zorgen dat een filmfonds bijdraagt aan de ontwikkeling van een duurzame audiovisuele sector, ondersteuning van Rotterdamse makers en stimulering van Rotterdamse verhalen, zijn heldere voorwaarden nodig met betrekking tot het Rotterdamse karakter van de producties (zie onder meer bijlage 4).
- Om talenten aan te trekken die geen taalwonder, maar wel beeldwonder zijn, is het aan te raden om de aanvraagprocedure zo laagdrempelig mogelijk te maken. Bijvoorbeeld door het mogelijk te maken om voorstellen ook op basis van (eerder gemaakte) audiovisuele producties in te dienen, in combinatie met een pitch of mondelinge toelichting van het plan. Een deel van de aanvragers is mogelijk gebaat bij begeleiding bij het indienen van een aanvraag.
- Maak een 0-meting van de omvang van de sector zodat na een aantal jaren vastgesteld kan worden of deze – als gevolg van het fonds – is gegroeid.

Optie 2: Fonds voor onderzoek & ontwikkeling audiovisuele media

Een tweede optie betreft de oprichting door de gemeente van een fonds dat investeert in onderzoek en ontwikkeling van audiovisuele producties. Het fonds biedt kansen aan individuele makers om bijvoorbeeld een scenario te schrijven, om uitgebreider onderzoek te doen voorafgaand aan het maken van een projectplan of om te experimenteren met nieuwe manieren van het maken van films of andere audiovisuele producties. Het eindproduct hoeft niet al vooraf vast te staan.

Net als bij optie 1 kunnen activiteiten op het terrein van talentontwikkeling, coaching, cursussen en netwerken onderdeel zijn van een fonds voor onderzoek en ontwikkeling.

Overwegingen

- Een fonds voor onderzoek en ontwikkeling draagt ertoe bij dat de kwaliteit van individuele Rotterdamse makers op een hoger plan komt. Het vermindert de

zogenaamde productiedwang, waarbij ideeën (te) snel in productie worden genomen. Makers worden betaald voor de ontwikkeling van hun ideeën. Daardoor kunnen ze vervolgens beter gemotiveerde en onderbouwde aanvragen indienen bij nationale fondsen en worden hun voorstellen daar naar verwachting ook kansrijker.

- Een dergelijke fonds zou zich op een brede doelgroep moeten richten. Dus niet alleen op makers van artistieke producties, maar ook op makers van grotere producties en producties met een culturele of maatschappelijke betekenis en op producties van nieuwe, diverse makers met nieuwe verhalen.
- Een dergelijk fonds draagt bij aan de ontwikkeling van een creatieve humuslaag in de stad.
- Een fonds voor onderzoek en ontwikkeling draagt niet per definitie bij aan het ontstaan van een audiovisuele industrie in de stad. Makers en producenten zijn voor de financiering en realisatie van producties nog steeds aangewezen op fondsen en faciliteiten in Amsterdam en Hilversum.
- Net als bij optie 1 is het aan te raden om de aanvraagprocedure zo laagdrempelig mogelijk te maken.

Optie 3: Broedplaats en platform voor audiovisuele media

In de derde optie creëert de gemeente Rotterdam een broedplaats en platform. Een broedplaats kan een nieuw in te richten fysieke plek zijn of een onderling samenhangend netwerk van bestaande locaties, met een gezamenlijk programma, waar professionals uit de sector samenkomen, (samen)werken en onderzoek kunnen doen. Een broedplaats is gericht op talentontwikkeling, nieuwe makers en nieuwe verhalen uit de stad, op het verbeteren van de kwaliteit van makers en hun plannen en op innovatie. Er is ruimte voor makers uit verschillende disciplines en voor het ontstaan van cross-overs tussen audiovisuele media en andere disciplines waar Rotterdam sterk in is, zoals muziek, dans, architectuur of beeldende kunst. Er vinden activiteiten plaats, zoals workshops, masterclasses, pitches, netwerkbijeenkomsten en coaching op zakelijk en inhoudelijk gebied.²⁹

Een broedplaats biedt mogelijkheden voor ontmoeting, uitwisseling en samenwerking tussen makers in de sector en versterkt netwerken in de sector en tussen de sector en andere maatschappelijke of culturele sectoren.

Aan de broedplaats kan ook een platform voor makers worden verbonden met bijvoorbeeld een database/website met gegevens van makers in de stad en mogelijkheden om te netwerken.

²⁹ Bij coaching of cursussen op zakelijk gebied kun je bijvoorbeeld denken aan onderwerpen als de complexe financiering van films met grote budgetten of ondernemerschap.

Overwegingen

- Een succesvolle broedplaats voor audiovisuele media draagt bij aan de uitstraling van Rotterdam als creatieve en innovatieve stad en past goed binnen de bredere doelen van het Rotterdamse Cultuurbeleid.³⁰
- De nadruk die er binnen een broedplaats gelegd kan worden op talentontwikkeling, experiment en vernieuwing sluit tevens aan op accenten in het landelijke filmbeleid.
- De gemeente Rotterdam zou voor deze optie tegen lage kosten een ruimte beschikbaar kunnen stellen.
- Een broedplaats kan samenwerken met al bestaande initiatieven zoals Off Screen, Open Doek en 48 hours, Filmplatform Rotterdam³¹ en met al bestaande culturele centra en creatieve broedplaatsen.
- Net als optie 2 is de creatie van een broedplaats niet in de eerste plaats gericht op een bijdrage aan de totstandkoming van afgeronde producties, maar op het bevorderen van kwaliteit, op het mogelijk maken van onderzoek en onderlinge uitwisseling en op het creëren van een creatieve humuslaag.
- Deze optie draagt niet bij aan versterking van de Rotterdamse film- en audiovisuele sector als geheel, in de zin dat meer producenten, makers en ondersteunende bedrijven zich vestigen in de stad en zorgen voor extra werkgelegenheid en inkomsten. Voor de totstandkoming van producties zijn makers en producenten nog steeds grotendeels aangewezen op Amsterdam, Hilversum en omgeving.
- Wanneer de gemeente wil inzetten op talentontwikkeling is het zinvol om te bepalen wat een Rotterdams initiatief kan toevoegen aan wat broedplaatsen, hubs en platforms elders in het land doen – naast de activiteiten die nuttig zijn om overal te organiseren. Rotterdam kan zich daarvoor onder meer wenden tot de in deze verkenning genoemde voorbeelden (zie ook bijlage 5) en tot de initiatiefnemers van de landelijke ontwikkelinstelling die naar meer onderlinge afstemming en coördinatie streven tussen de activiteiten die er in verschillende regio's en steden op dit gebied plaatsvinden.

6.3 Opties in relatie tot doelen

De opties verschillen van elkaar in de mate waarin ze bijdragen aan de realisering van de verschillende doelen uit de Film- en Mediavisie. In de tabel hieronder is voor de drie opties een score gegeven op basis van de vraag of ze weinig (+/-), enigszins

³⁰ Rotterdam ziet zichzelf als een broedplaats voor innovatie en creativiteit en wil het ecosysteem voor innovatie verder versterken. Onder meer doordat bestaande culturele instellingen samen met creatieve makers en ondernemers nieuwe werkwijzen en nieuwe typen aanbod ontwikkelen waarmee ze nieuwe groepen beter bereiken. Rotterdam heeft daarvoor verschillende regelingen voor broed- en werkplaatsen, platforms en festivals. Ook streeft de gemeente naar meer samenwerking tussen verschillende organisaties en disciplines binnen de culturele sector en met maatschappelijke organisaties buiten de sector voor oplossing van stedelijke vraagstukken.
Bron: Gemeente Rotterdam. *Stad in transitie cultuur in verandering. Uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024*, juni 2019.

³¹ <https://www.facebook.com/search/top?q=film%20platform%20rotterdam>

(+) of sterk (++) bijdragen aan de verschillende doelen. Als er een geringe of geen bijdrage wordt verwacht is de cel leeggelaten. In de eerste kolom is ook de optie van een fonds met puur economische doelstellingen toegevoegd. Deze is in de vorige paragraaf niet verder uitgewerkt omdat deze optie het minst aansluit op de doelstellingen uit de Film- en Mediavisie. Ook uit de interviews kwam deze optie niet als meest wenselijke naar voren, gezien de ervaringen met het RMF uit het verleden en ook omdat het ondersteunen van Rotterdamse makers en producenten als belangrijker wordt gezien dan het aantrekken van producenten van buiten de stad. Overigens kan ook een fonds met een culturele doelstelling wel degelijk economische impact hebben, maar projectvoorstellen worden daarop niet in eerste instantie beoordeeld.

De scores in de tabel moeten met enig voorbehoud worden bekeken. Veel hangt immers af van de exacte vormgeving van de betreffende instrumenten. Bovendien sluiten de opties elkaar niet uit. Zo kunnen er onder de paraplu van één fonds zowel regelingen vallen voor bijdragen aan productiekosten als regelingen voor onderzoek & ontwikkeling. Vanuit de organisatie die het fonds beheert, kunnen cursussen, masterclasses in het kader van talentontwikkeling worden opgezet en het kan als platform functioneren voor ontmoetingen tussen makers. Een fonds gericht op onderzoek en ontwikkeling kan eveneens trainings- en netwerkactiviteiten onder haar hoede nemen. Het is aan de gemeente om binnen de hoofdoptie de meest passende mix van instrumenten te bepalen.

Tabel: Bijdrage verschillende opties aan doelstellingen gemeente

Doelen	Opties			
	Economisch Fonds voor audiovisuele producties	Cultureel Fonds voor audiovisuele producties	Fonds voor onderzoek & ontwikkeling	Broedplaats en platform
Rotterdamse makers en producenten steunen en versterken (b,c)	+	++	+	+
Aantrekken producenten van buiten Rotterdam en buitenlandse producenten (f)	++	+		
Creëren van een facilitaire sector voor audiovisuele producties (b,f)	+	+		
Bijdragen aan talentontwikkeling, steun voor nieuwe en meer diverse generatie makers (c,d,g)		+	++	++
Bevorderen innovatie, nieuwe vormen audiovisuele productie en kruisbestuiving tussen disciplines (c,d)			+	++
Bevorderen verhalen in / over Rotterdam (e)		+	+	+
Benodigde financiering	€€€	€€€	€€	€

Legenda: € = relatief lage extra kosten, €€ = hogere extra kosten, €€€ = significant hogere extra kosten

* De letters tussen haakjes achter de doelstellingen in de eerste kolom corresponderen met de doelstellingen uit de Film en Mediavisie op pagina 4 van deze verkenning.

De benodigde financiële middelen voor de drie opties lopen uiteen. Als Rotterdam (opnieuw) wil uitgroeien tot een stad met een levendige film- en audiovisuele sector vergt dit structureel en substantieel extra financiële middelen. Het kost tijd voordat producenten vertrouwen krijgen in de (blijvende) aanwezigheid van financiële middelen. Als dit eenmaal het geval is, wordt Rotterdam aantrekkelijker voor makers, producenten en wellicht op termijn ook voor facilitaire bedrijven. Een audiovisueel productiefonds moet dus een langetermijnperspectief hebben en werpt pas na een aantal jaren vruchten af. Deze optie vergt een beduidend grotere investering dan de andere twee opties, maar heeft draagt meer bij aan versterking van het productiedeel van de keten en heeft meer economische impact dan de opties van een fonds voor onderzoek en ontwikkeling of de oprichting van een platform en/of broedplaats.

Als de gemeente kiest voor het stimuleren van (beginnend) talent, innovatie, onderzoek en ontwikkeling dan is het oprichten van een fonds voor onderzoek & ontwikkeling een optie. Een optie die dit eveneens beoogt, maar die ook is gericht op bredere activiteiten, is de optie om een broedplaats en platform op te richten. Aansluiting bij andere culturele sectoren en innovatieve initiatieven biedt bij deze laatste optie eveneens interessante mogelijkheden.

De laatste twee opties kunnen met meer bescheiden middelen worden gerealiseerd. Zij zullen naar verwachting weinig bijdragen aan de ontwikkeling van een volwaardige audiovisuele industrie in de stad. Wel dragen de laatste twee opties naar verwachting bij aan levendigheid in de sector, het ontstaan van nieuwe netwerken en aan de creatie van een humuslaag waarin creatief talent tot bloei kan komen.

De gemeente kan ook voor een gefaseerde aanpak kiezen, waarbij de oprichting van een broedplaats en platform voor audiovisuele makers een eerste stap is, en de oprichting van een fonds voor een bijdrage in de realisatie van audiovisuele producties een tweede stap.

Voor alle opties geldt dat ze nadere uitwerking behoeven, gericht op een bij Rotterdam passende en onderscheidende ambitie.

6.4 Voorwaarden voor succes

Bij alle opties gelden enkele voorwaarden die bijdragen aan succes.

- Voor een goede landing en inbedding van nieuwe initiatieven zijn enthousiasme en een breed draagvlak binnen de sector onontbeerlijk. Zij moeten zoveel mogelijk tot stand komen op basis van input en ideeën uit de sector en niet volledig van bovenaf worden ingevuld.

- Afstemming met het Nederlands Filmfonds zodat er een goede wisselwerking ontstaat tussen de instrumenten die de gemeente Rotterdam op stedelijk niveau inzet en de instrumenten van het Filmfonds op landelijk niveau.
- Afstemming met vergelijkbare initiatieven in andere steden en regio's, zoals in Limburg, Noord-Brabant, Friesland, Amsterdam en Utrecht. De gemeente kan dan bepalen met welke activiteiten de stad zich kan onderscheiden van wat elders al gebeurt en dit aanbod aanvullen, naast activiteiten die zinvol zijn om op meerdere plekken lokaal te organiseren.
- Verken mogelijkheden voor nadere samenwerking in de regio.

BIJLAGE 1 GEÏNTERVIEWDE ORGANISATIES / PERSONEN

Medewerkers gemeente Rotterdam

1. Martijn van der Mark, senior beleidsadviseur, Rotterdam Film & Media Office, afdeling Cultuur
2. Saskia Kagchèl, Film Commissioner, Rotterdam Film & Media Office, afdeling Cultuur
3. Carin Rotscheidt, beleidsadviseur, Rotterdam Film & Media Office, afdeling Cultuur
4. Marion Knubben, beleidsadviseur afdeling Cultuur
5. Marthe Heltzel, beleidsadviseur afdeling Cultuur
6. Jeannette Leete, Stadsontwikkeling, Economie

Medewerkers van audiovisuele fondsen en OCW

1. George van Breemen, Nederlands Filmfonds
2. Hanneke Bouwsema, NPO Fonds,
3. Ramon Doorten, Ministerie van OCW
4. Ernest Slot, Ministerie van OCW

Provincie Zuid-Holland / Gemeente Den Haag

1. Provincie Zuid Holland, André Lammerse
2. Gemeente Den Haag, Ing Lim, film commissioner

Belanghebbenden uit de Rotterdamse film- en mediasector

1. Christiaan van Schermbeek, regisseur
2. Danny Stolker, Checkmeproducties
3. Denis Vaslin en Fleur Knopperts, Volya film
4. Edson da Conceicao, filmmaker, regisseur
5. Esther Urlus, Worm, Filmwerkplaats in Rotterdam
6. Femke IJsinga van Boxtel, zakelijk directeur Open Rotterdam
7. Hans Groenendijk, Groener Gras Producties
8. Herman Slagter, Riverparkfilms
9. Hester Overmars, Hester Overmars Media
10. In-Soo Radstake, In-Soo productions
11. Jan de Vries, Filmtheater Kino
12. Kuba Szutkowski, regisseur, scenarioschrijver, producent
13. Marc Thelosen en Koert Davidse, Serious Film
14. Marieke van der Lippe, Trix Productions
15. Marjan van der Haar, zakelijk directeur IFFR
16. Noud Heerkens, regisseur

17. Robert Mann, Firenze Film
18. Shariff Nasr, regisseur en scenarioschrijver

Overige experts

1. Erwin Provoost, directeur van het Vlaams Audiovisueel Fonds
2. Joost de Vries, Ontwikkelinstelling film en audiovisuele media en producent
3. Ruurd Bierman, voorzitter bestuur Nederlands Filmfestival

Voorbeelden

1. Brabant-C: Geert Lenders, fonds coördinator en Joy Arpots, scout / aanjager
KONKAV / Kunstloc: Janneke van Laar, adviseur en projectleider
2. CineSud Limburg / Limburg Film Office: Guido Franken, directeur
3. New Nordic Wave: Tsjerk Bottema, Provincie Friesland en Joris Hoebe, creative producer NNW

BIJLAGE 2 LITERATUUR

Bos, A., H. Vink en P. Adriaanse (2019). *De sector van documentaire producenten in beeld*. Een onderzoek op gezamenlijk initiatief van DPN, CoBO, het Filmfonds en het NPO-fonds. USBO advies, Universiteit Utrecht.

Dialogic en APE onderzoek en advies (2019). *Verheffing of verstoring. Effecten stimuleringsmaatregelen audiovisuele productie in Nederland*. Rapport in opdracht van Ministerie van OCW. Utrecht, januari 2019.

European Audiovisual Observatory, 2019. *Mapping of film and audiovisual public funding criteria in the EU*. <https://rm.coe.int/mapping-of-film-and-audiovisual-public-funding-criteria-in-the-eu/1680947b6c>

European Audiovisual Observatory (2019). *Mapping of national rules for the promotion of European Works in Europe*, commissioned by the EFADs (Association of European Film Agency Directors). (EU) 2018/1808: <https://rm.coe.int/european-works-mapping/16809333a5>

Filmmakersinitiatief (2018). *Waar leggen we de lat? Filmmakerssymposium. De resultaten van de enquête onder regisseurs, scenaristen en acteurs*.

Gemeente Rotterdam. *Film- en Mediavisie*. 2019.

Gemeente Rotterdam. *Stad in transitie, cultuur in verandering. Uitgangspunten voor het Rotterdamse cultuurbeleid 2021-2024*, juni 2019.

De Machinerie under construction, huis van het beeld, hotspot voor creatie, september 2019. <https://www.hoogt.nl/wp-content/uploads/2019/09/De-Machinerie-samenvatting.pdf>

Ministerie van OCW. *Uitgangspunten nieuw cultuurstelsel 2021 – 2024*.

Ministerie van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, 19 december 2019, *Stimuleringsmaatregel Nederlands cultureel audiovisueel aanbod*.

Ministerie van OCW, 14 juni 2019, *Visie toekomst publiek omroepbestel: waarde voor het publiek*.

Ministerie van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, 15 november 2019. *Mediabegroting 2020*.

Nederlands Filmfonds (2020). *Film Facts and Figures of the Netherlands*, June 2020 issue. Amsterdam: The Netherlands Film Fund.

https://www.filmfonds.nl/media/inline/2020/7/17/film_facts_and_figures_2019_v08_def.pdf

Nederlands Filmfonds (2020). *Beleidsplan 2021-2024*.

https://www.filmfonds.nl/media/inline/2020/2/3/beleidsplan_2021_2024_issuu_def.pdf

NPO, *Publiek drama, spiegel van Nederland. Dramabeleid van de Publieke Omroep van 2020 tot 2022*. <https://over.npo.nl/voor-makers/besluiten-en-publicaties/regelingen-en-besluiten#content>

Olsberg SPI (2018). *Evaluation of the Film Production Incentive Scheme in the Netherlands*. UK.

Olsberg SPI (June, 2019). *Global Film Production Incentives, A Whitepaper by Olsberg-SPI*.

Raad voor Cultuur (2018). *Zicht op zoveel meer*. Den Haag: Raad voor Cultuur.

Rutten, Paul, 2 oktober 2019. *Voor een levendige audiovisuele cultuur*. Essay in opdracht van Stichting Nederlands Fonds voor de Film.

Research voor Beleid. *Terugblik op het Rotterdam Media Fonds, Eindrapport, Een onderzoek in opdracht van het Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, Zoetermeer, 25 mei 2011*.

Stichting Frysk Film en Media Platfoarm. *Beleidsplan 2021-2014. New Noardic Wave en Screen Noord*.

Provincie Noord-Brabant. *Waarde van Cultuur*

<https://regioprofielbrabant.nl/wp-content/uploads/2020/06/Waarde-van-cultuur-2020.pdf>

BIJLAGE 3 LANDELIJK FILMBELEID EN RECENTE MARKT- EN BELEIDSONTWIKKELINGEN

Landelijk filmbeleid

Het beleid van de landelijke overheid is erop gericht om de kwaliteit, diversiteit en toegankelijkheid van Nederlandse audiovisuele producties te ondersteunen. De overheid wil ervoor zorgen dat het publiek toegang houdt tot Nederlandstalige audiovisuele producties, het werk van Nederlandse creatieve makers en verhalen over de Nederlandse geschiedenis, maatschappij en cultuur.

Dit is nodig omdat de financiering van Nederlandse film- en televisieproducties in de commerciële markt onvoldoende tot stand komt, net als overigens het geval is in andere Europese landen.

De belangrijkste instrumenten in het Nederlandse overheidsbeleid zijn subsidies voor landelijke en regionale omroepen (NPO en RPO) en het Nederlands Filmfonds. Ook draagt de overheid bij aan het Coproductiefonds Binnenlandse Omroep (CoBo-fonds) ten behoeve van de coproducties tussen onafhankelijke filmproducenten en publieke omroepen.³² Andere beleidsinstrumenten zijn subsidies voor festivals waar Nederlandse producties worden vertoond en quota die commerciële en publieke omroepen verplichten om een bepaald deel van hun zendtijd te besteden aan producties van onafhankelijke, Europese producenten.

Nederlands Filmfonds

Het Nederlands Filmfonds steunt de ontwikkeling, productie en distributie van kwalitatief hoogwaardige films en ontvangt daarvoor jaarlijks ongeveer 56 miljoen euro van de landelijke overheid.³³

Het Filmfonds richt zich op de productie van speelfilms, documentaires, animatiefilms, korte films en innovatieve producties. Daarnaast zijn er regelingen voor festivals, talentontwikkeling, innovatie, internationalisering, publicaties en onderzoek. Binnen het Filmfonds zijn er zowel selectieve regelingen, waarbij de nadruk ligt op de cinematografische kwaliteit van de film als economische regelingen, waarbij de nadruk ligt op verhoging van de productieactiviteit in Nederland en de versterking van de internationale concurrentiepositie van de Nederlandse filmsector. Die laatste regeling bestaat uit een *cash rebate* (financiële bijdrage) van 30% of 35% voor aantoonbaar bestede en kwalificerende Nederlandse productiekosten voor speelfilms, lange documentaires en lange animatiefilms. In het kader van een pilot komen ook *high-end* televisieseries, drama-, animatie- en documentaireseries in aanmerking voor een *cash rebate*.

³² De minister van OCW is van plan om de middelen voor coproductie van onafhankelijke filmproducenten en publieke omroepen uit het CoBo-fonds over te hevelen naar het Filmfonds.

³³ Filmfonds Beleidsplan 2021-2024, pagina 6.

https://www.filmfonds.nl/media/inline/2020/2/3/beleidsplan_2021_2024_issuu_def.pdf

Aanvragen voor een *cash rebate* worden niet beoordeeld op inhoudelijke kwaliteit, maar als het ware automatisch toegekend als voldaan is aan een aantal financiële, juridische en zakelijke voorwaarden en de kosten aantoonbaar zijn gemaakt.

Een evaluatie van de *cash rebate* regeling door Olsberg-SPI toont aan dat de regeling effectief is. De regeling blijkt in de afgelopen jaren echter veelal gaten in de financiering te hebben opgevangen, veroorzaakt door afname van investeringen door private partijen, waaronder omroepen en distributeurs. Omdat in Nederland in de afgelopen jaren ook veel publieke financiering is weggevallen, is de impact van de regeling minder groot dan deze in potentie kan zijn.

Het beleid van het Filmfonds is (sinds 2017) in toenemende mate gericht op selectieve steun aan kwalitatief hoogwaardige producties. Niet de groei in volume maar de toename van kwaliteit staat centraal. Op die manier hoopt het dat Nederlandse producties beter kunnen concurreren en ook meer onderscheidend worden in vergelijking met het grote aanbod aan Amerikaanse films.

NPO en NPO-fonds

Het totale budget voor de NPO bedroeg in de afgelopen jaren ongeveer 800 miljoen euro (overheidsbijdrage plus STER-opbrengsten). Daarvan werd met inbegrip van het CoBo-fonds en het NPO-fonds, ongeveer 70 miljoen euro besteed aan televisiedrama, speelfilm, animatie en documentaire van Nederlandse bodem, waarvan ongeveer 85% aan Nederlandse producties. Deze gegevens komen uit het rapport *Zicht op Zoveel Meer* van de Raad voor Cultuur uit 2018 (p.58). Op de bijdrage van OCW aan de NPO is in de afgelopen jaren fors bezuinigd. Er zijn niet direct gegevens beschikbaar over de gevolgen die de bezuinigingen hebben gehad voor de bestedingen sindsdien aan de genoemde genres, aangezien de NPO in zijn begrotingen geen uitsplitsing maakt naar de bestedingen per genre.

De NPO is op basis van de Mediawet verplicht om een bepaald percentage van zijn zendtijd te besteden aan programma's van Europese onafhankelijke producenten. In de praktijk betreft dit voor het merendeel programma's van Nederlandse producenten.

Binnen de middelen van de NPO is het NPO-fonds (16 miljoen euro) specifiek bestemd voor de ondersteuning van de ontwikkeling en productie van kwalitatief hoogwaardige en artistieke documentaires en dramaproducties voor volwassenen en jeugd, voor televisie, radio en online.

De NPO maakte in een document over zijn dramabeleid voor de periode 2020 - 2022 bekend dat hij kiest voor kwaliteit boven volume. De NPO gaat minder producties financieren maar per productie wel meer budget beschikbaar stellen. Van de gemiddeld 29 eigen producties per jaar wil hij gefaseerd terug naar gemiddeld 15 producties per jaar en van gemiddeld 4 single plays naar 1 single play. Daarnaast is de NPO op basis van prestatieovereenkomsten met het ministerie van OCW verplicht om jaarlijks te participeren in minimaal 16 speelfilms, twee

Telescoopfilms en minimaal zes Telefilms en is er ruimte voor talentontwikkeling en specials.³⁴

Het NPO-fonds is de opvolger van het eerdere Mediafonds dat tot 2017 onafhankelijk van de NPO functioneerde. Het Mediafonds stond open voor aanvragen voor regionale producties. Per 1 januari 2017 is het Mediafonds opgeheven. De NPO heeft toen een groot deel van de regelingen voor en financiering van onafhankelijke producties overgenomen en ondergebracht bij het NPO fonds. Het NPO-fonds geeft echter alleen geld aan producties die steun hebben van een landelijke omroep en op de landelijke zenders worden uitgezonden. Producties over regionale onderwerpen of producties waar regionale producenten bij zijn betrokken, zijn niet uitgesloten van aanvragen bij het NPO-fonds, maar samenwerking met een landelijke omroep is daarbij een vereiste. In de praktijk gebeurt dit slechts sporadisch. Daarmee is een van de mogelijkheden voor financiering van regionale producties grotendeels weggevallen.

CoBo fonds

Het CoBo fonds levert bijdragen aan coproducties tussen de publieke omroepen en filmproducenten of instellingen uit de podiumkunsten. De inkomsten van het CoBo komen uit vergoeding voor de doorgifte van de NPO in het buitenland en uit de mediabegroting. De minister van OCW is van plan om de bijdrage aan het CoBo fonds over te hevelen naar het Filmfonds. De coproductie met een omroep is dan niet langer verplicht, waardoor filmproducenten meer vrijheid krijgen in de exploitatie van hun films.

Filmfestivals en erfgoedinstellingen

De Rijksoverheid stelt jaarlijks ongeveer 3,5 miljoen euro ter beschikking voor de grote nationale filmfestivals waaronder International Film Festival Rotterdam, het International Documentary Festival Amsterdam, het Nederlands Filmfestival en Cinekid. De overheid subsidieert de audiovisuele erfgoedinstellingen het Instituut voor Beeld en Geluid en EYE. EYE en de festivals organiseren ook activiteiten op het gebied van talentontwikkeling, bijeenkomsten voor de sector, filmeducatie etc.

³⁴ NPO *Publiek drama, spiegel van Nederland. Dramabeleid van de Publieke Omroep van 2020 tot 2022.*
<https://over.npo.nl/voor-makers/besluiten-en-publicaties/regelingen-en-besluiten#content>

Recente marktontwikkelingen³⁵

Zowel in het aanbod als in het gebruik hebben zich in de audiovisuele markt in de afgelopen decennia ingrijpende veranderingen voorgedaan. Het kijkgedrag van consumenten is verschoven van lineaire televisie, videobanden en DVDs naar online videodiensten. Op de aanbiedersmarkt zijn grote internationale internetbedrijven dominant (Netflix, Amazon-Prime, YouTube, Apple TV+, Disney+). Zij beschikken over uitgebreide catalogi en aanzienlijk grotere budgetten dan die van Europese video-on-demand aanbieders. Daarmee kunnen ze investeren in rechten op films en series, in originele producties en in de marketing en distributie daarvan. Met de verschuiving in mediagebruik naar online verschuiven ook de advertentie-inkomsten steeds meer van televisie naar online en daarmee naar de grote internetbedrijven: Google, YouTube en Facebook.

De grote internetbedrijven en aanbieders van video-on-demand diensten investeren nauwelijks in Nederlandse films en audiovisuele producties. Het aanbod in hun catalogi bestaat overwegend uit buitenlandse (Amerikaanse) films en series. Nederlandse producties nemen slechts een bescheiden plaats in.

Op de publieke omroep, als belangrijke investeerder in en vertoner van films en series, is door de kabinetten Rutte I en II in de afgelopen jaren fors bezuinigd. Dit alles leidt ertoe dat er minder middelen beschikbaar zijn voor investeringen in Nederlandse films en televisieseries.

Ook in de bioscopen is de positie van Nederlandse speelfilms verzwakt. Weliswaar zijn het bioscoopbezoek en de inkomsten daaruit sterk gestegen in de afgelopen jaren, maar de Nederlandse film heeft daarvan niet in gelijke mate geprofiteerd. Uit cijfers van het Nederlands Filmfonds blijkt dat de groei van bezoekers en kaartverkoop voor Amerikaanse speelfilms vele malen groter is. Inkomsten voor producenten uit de verkoop van DVDs en Blu-ray zijn grotendeels weggevallen. Het absolute aantal bezoekers en de opbrengst van films in de bioscopen is in 2019 in vergelijking met 2015 gestegen, maar het aandeel van Nederlandse speelfilms in de totale omzet is gedaald van 18,8% naar 11,8% (Nederlands Filmfonds, Facts & Figures, 2020,).

De Nederlandse markt kent ook een aantal andere, structurele problemen:

- De afzetmarkt van Nederlandse producties is relatief klein door het beperkte Nederlandse taalgebied. Daardoor zijn ook de mogelijkheden beperkt om investeringen in Nederlandse films terug te verdienen.

³⁵ Zie voor analyses van marktontwikkelingen onder meer Raad voor Cultuur (2018). *Zicht op zoveel meer*. Dialogic en APE onderzoek en advies (2019). *Verheffing of verstoring. Effecten stimuleringsmaatregelen audiovisuele productie in Nederland*. Paul Rutten (2019). *Voor een levendige audiovisuele cultuur*. Essay in opdracht van Stichting Nederlands Fonds voor de Film. Bos, A., H. Vink en P. Adriaanse (2019). *De sector van documentaire producenten in beeld*.

- De ontwikkelings- en productiebudgetten voor Nederlandse films en series zijn relatief bescheiden. Er is relatief weinig tijd voor het schrijven van scenario's, het aantal draaidagen is beperkt en er zijn weinig middelen voor promotie en distributie. Dat maakt het moeilijk om te concurreren met (Amerikaanse) films die vaak met aanzienlijk grotere budgetten zijn gemaakt.
- De financiering van films is een complex. Uit gegevens van het Nederlands Filmfonds blijkt dat een gemiddelde Nederlandse speelfilm tot stand komt door een mix van eigen investeringen van producenten, distributeurs, subsidies en tax incentives van binnen- en buitenlandse filmfondsen, waaronder het Nederlands Filmfonds en het Abraham Tuschinski fonds.³⁶
- De Nederlandse markt is versnipperd. Naast enkele grote producenten zijn er in de Nederlandse markt veel kleine producenten. Die veelheid aan kleine producenten is volgens sommigen gunstig voor de creativiteit en veelzijdigheid van de sector maar leidt ook tot een relatief zwakke onderhandelingspositie ten opzichte van omroepen, distributeurs en eindexploitanten (bioscopen, kabel- en telecomnetwerken, aanbieders van video-on-demand diensten).
- Ook constateren sommigen een gebrek aan ondernemerschap en aan nieuwe businessmodellen waarmee veranderingen in de markt als gevolg van digitalisering het hoofd kunnen worden geboden.

In zijn sectoradvies uit 2018 'Zicht op zoveel meer' stelt de Raad voor Cultuur dan ook dat de kwaliteit en kwantiteit van Nederlandse producties onder druk staan.³⁷ Hij wijst erop dat onafhankelijke producenten van film, documentaires en televisieseries zich in een kwetsbare positie bevinden en dat circulariteit in de sector tekort schiet. Met dat laatste wordt bedoeld dat de opbrengsten binnen de keten van productie, distributie en exploitatie vooral bij de eindexploitanten (bioscopen, kabel- en telecomnetwerken, aanbieders van video-on-demand diensten) terecht komen terwijl deze bedrijven verhoudingsgewijs het minst investeren in nieuwe producties.

Recente beleidsontwikkelingen

In de nota *Uitgangspunten nieuw cultuurstelsel 2021 – 2024* kondigde de minister van OCW aan dat zij het belangrijk vindt om de Nederlandse audiovisuele sector te blijven stimuleren, onder meer door aandacht voor film- en media-educatie op regionaal niveau, talentontwikkeling en innovatie. Ook steunt ze het beleid van het Nederlands Filmfonds om meer geld uit te geven aan minder films, zodat er per film hogere productiebudgetten beschikbaar komen, de kwaliteit omhoog gaat en de

³⁶ Het Abraham Tuschinski Fonds is opgericht door distributeurs en bioscoopexploitanten. Van ieder verkocht bioscoopkaartje gaat 15 cent naar het fonds. Het fonds ondersteunt daarmee Nederlandse bioscoopfilms.

³⁷ Raad voor Cultuur (2018). *Zicht op zoveel meer*.

producties beter kunnen concurreren met het Amerikaanse aanbod.³⁸ Ze wil tevens in overleg met het Filmfonds zorgen dat er meer ruimte komt voor de ontwikkeling van scenario's en filmplannen zodat er minder dwang is om plannen onmiddellijk in productie te nemen en makers een meer eigen signatuur kunnen ontwikkelen.

Eind 2019 kondigde de minister van OCW aan dat distributeurs en eindexploitanten een bijdrage moeten gaan leveren aan de ontwikkeling en productie van nieuwe Nederlandse films, documentaires en series door middel van een investeringsverplichting.³⁹ Daarmee wil de overheid bewerkstelligen dat het op de Nederlandse markt verdiende geld gedeeltelijk kan terugvloeien naar de Nederlandse productiesector (circulariteit). De investeringsverplichting houdt in dat bioscopen, video on demand aanbieders (T-VOD en S-VOD) en omroepen een percentage van de in Nederland gegenereerde omzet moeten investeren in de (co)productie van Nederlands cultureel audiovisueel aanbod. Een andere maatregel is het voorstel om het minimumaandeel externe producties in het totale programmabudget van de NPO te verhogen van 16,5% naar 25%.⁴⁰

³⁸ Minister van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, 2 juli 2019. *Eerste reactie op Sectoradvies Audiovisueel van de Raad voor Cultuur.*

³⁹ Ministerie van OCW, Brief aan de Tweede Kamer, 19 december 2019, *Stimuleringsmaatregel Nederlands cultureel audiovisueel aanbod.*

⁴⁰ Ministerie van OCW, 14 juni 2019, *Visie toekomst publiek omroepbestel: waarde voor het publiek.*

BIJLAGE 4 VOORBEEDEN VAN CRITERIA BIJ REGIONALE / STEDELIJKE FONDSEN

Om het regionale of stedelijke karakter van een aanvraag vast te stellen, worden verschillende (combinaties van) criteria gehanteerd. Waaronder:

- Vestigingsadres van de producent
- Vestigingsplaats van regisseur en/of scenarioschrijver en/of cast en/of overige crewleden
- Gebruik van filmlocaties in de stad of regio
- Voornemens met betrekking tot bestedingen in de regio. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om bestedingen aan facilitaire bedrijven (studio, camera, belichting, postproductie) en overige bestedingen (hotel, restaurants, vervoer) of betrekken van (een minimum aandeel aan) cast en crew uit de regio.
- Intentie / garanties m.b.t. vertoning in de betreffende regio of stad
- Voornemens om werkervaringsplekken aan te bieden aan opleidingen in de stad of regio
- Inhoud van de productie; heeft het verhaal of thema een link met de stad of regio?

Regelingen bevatten tevens bepalingen met betrekking tot

- het minimum of maximum budget van de productie waar een bijdrage aan wordt geleverd
- zekerheid over de financiering,
- een minimale eigen bijdrage of bijdrage van andere fondsen
- specificatie van kosten die voor vergoeding in aanmerking komen
- eisen m.b.t. gender, diversiteit, fair pay, green. In Nederland gelden voor de culturele sector de Codes Diversiteit, Governance Code en Fair Practice code.⁴¹

⁴¹ <https://www.fairpracticecode.nl/nl>, <https://www.cultuur-ondernemen.nl/product/publicatie-governance-code-cultuur-2019>, <https://codeculturelediversiteit.com>

BIJLAGE 5 VOORBEELDEN TER INSPIRATIE

CineSud en Limburg Film Office

CineSud⁴²

CineSud is in 2011 opgericht als een netwerkorganisatie voor filmmakers. Doel was om de sector zichtbaar te maken en het filmklimaat in de provincie Limburg te versterken.

CineSud omschrijft zichzelf als 'een filmhub voor talent en industry professionals in het hart van Nederland, België en Duitsland', met drie pijlers.

- Funding & Labs
- Industry events & Network
- Nieuws & Inspiratie

CineSud functioneert als ontmoetingsplaats voor filmmakers en professionals, organiseert filmlabs, festivals, industry events en activiteiten voor makers om hun kwaliteiten en talenten verder te ontwikkelen.

CineSud functioneert als verbinder en matchmaker tussen opleidingen, producenten enerzijds en omroepen en nationale fondsen anderzijds. Het probeert audiovisuele makers in de regio te wijzen op de financieringsmogelijkheden die er zijn voor het maken van films en begeleidt hen bij pitches of het indienen van subsidieaanvragen. Ook (co-)initieert CineSud jaarlijks tussen de 5-10 korte films, die via CineSud begeleiding en daarnaast ook een bijdrage in de productiekosten kunnen krijgen.

De activiteiten van CineSud waren oorspronkelijk breed. De laatste twee jaar gaat er minder geld naar festivals en educatie en is CineSud meer een talenthub geworden.

CineSud ontvangt jaarlijks 125.000 euro van de provincie. De bijdrage van de provincie aan CineSud bedraagt ongeveer 35-40% van de totaalbegroting. Daarnaast heeft CineSud inkomsten uit bijdragen van de leden van het platform, incidentele subsidies van andere gemeenten (onder meer Heerlen, Maastricht, Roermond, Sittard), van private fondsen en van het Nederlands Filmfonds voor talentontwikkelingsactiviteiten in de regio (op projectbasis). Het eigen inkomstenpercentage (inkomsten uit ledenbijdragen en activiteiten) ligt jaarlijks rond de 30%.

⁴² <https://cinesud.nl>

Limburg Filmfonds / Limburg Film Office⁴³

Sinds 2016 heeft Limburg tevens een cultureel gedreven regionaal filmfonds en een film commissioner. Het fonds verstrekt bijdragen aan regionale talenten en aan producenten van binnen en buiten Limburg die (een deel van) hun opnames in de provincie laten plaatsvinden. Veel aanvragers zijn afkomstig uit de Randstad, maar de subsidie moet in Limburg worden uitgegeven (aan crewleden, huur camera- en geluidsapparatuur, studio's, kosten voor hotel en horeca).

De Limburg Film Commission is in juli 2020 een samengegaan met het Limburg Filmfonds in de Limburg Film Office. Het Limburg Film Office biedt praktische ondersteuning voor makers en producenten en het is het loket voor aanvragen bij het Limburg Film Fonds. Daarmee is de uitvoering van de subsidieverlening verlegd van de provincie naar de Film Office waar mensen werken die hun wortels en netwerken in de sector hebben. Dit maakt het aanvraag- en beschikkingsproces sneller en flexibeler. Het maakt ook samenwerking met andere fondsen en partners makkelijker, dan toen de regeling nog door medewerkers van de provincie werd uitgevoerd.

Binnen het fonds zijn er zes regelingen voor verschillende soorten producties en vormen van ondersteuning. Naast realiseringsbijdragen voor korte en lange producties kunnen aanvragen worden ingediend voor de ontwikkeling van korte en lange projecten. Tevens is er een 'incubator'-regeling voor onder meer innovatieve ideeën, onderzoek en experiment en een regeling voor documentaire, in samenwerking met de regionale omroep L1.

Projecten worden door een adviescommissie zowel inhoudelijk als zakelijk beoordeeld. Bij de regelingen van het Limburg Filmfonds geldt geen financiële bestedingseis, maar er zijn wel voorwaarden die betrekking hebben op het aantal in te schakelen Limburgse crewleden en het aantal draaidagen in de provincie.

De maximale bijdrage voor de realisatie van lange producties (40 minuten) is 50.000 en het maximale aandeel van het Limburg Film Fonds in de financiering is 35% van het totale productiebudget. De maximale bijdrage voor de realisering van korte producties is 11.500.

De maximale bijdrage voor een ontwikkelingsbijdrage voor een lang project is 5.000 euro. Bij de ontwikkelingsbijdrage voor korte projecten worden voor vijf aanvragers de kosten vergoed van het bijwonen van een meerdaagse ontwikkelingscampus tijdens het Limburg Film Festival. Bij de ontwikkelingsbijdragen moet het Limburgs karakter blijken uit een inhoudelijke link met de Limburgse geschiedenis, cultuur of samenleving of Limburg als locatie en het project moet (grotendeels) gesitueerd zijn in of vertrekken vanuit de Provincie Limburg. Zie voor verdere voorwaarden en beoordelingscriteria van de verschillende regelingen:

<https:// limburgfilmoffice.nl/film-fund/>

⁴³ <https:// limburgfilmoffice.nl>

De provincie stopte aanvankelijk elk jaar 500.000 euro in het fonds. Met ingang van 2020 is de provinciale bijdrage verlaagd naar 350.000. De beschikbare middelen in de provincie zijn niet voldoende om een volwaardige film- en audiovisuele industrie op te bouwen. Makers van grotere films zullen altijd een beroep moeten doen op het Nederlands Filmfonds en/of andere fondsen en het zwaartepunt van de film- en audiovisuele industrie zal in Amsterdam en Hilversum blijven liggen. Maar CineSud en het Limburg Film Fonds dragen wel bij aan talentontwikkeling in de regio. Volgens de directeur van CineSud en het Limburg Film Fonds hebben steeds meer makers uit de regio succes met aanvragen bij het Nederlands Filmfonds, wat mede effect is van de activiteiten van CineSud en het Limburg Film Fonds.

Limburg biedt als filmlocatie een interessante aanvulling op de Randstad. Als een producent in Limburg draait, zijn Luik, Brussel en Aken niet ver weg; allemaal steden waar ook een film- en audiovisuele industrie aanwezig is. Crew uit Limburg is goedkoper dan crew uit de Randstad. De film commissioner brengt dergelijke voordelen actief onder de aandacht van producenten.

Tegenover een subsidie uit het fonds staat een bestedingsverplichting. Producenten kunnen hun geld nu echter slechts voor een bescheiden deel in Limburg uitgeven omdat er weinig facilitaire bedrijven, zoals post-productiebedrijven. Pas als er een facilitaire infrastructuur is van voldoende omvang en kwaliteit kunnen producenten een groter deel van hun activiteiten in de regio laten plaatsvinden en hun film niet alleen opnemen in Limburg maar ook ter plekke bijvoorbeeld een deel van de post-productie uitvoeren. Het is niet waarschijnlijk dat alle bij het maken van een film betrokken professionals en facilitaire bedrijven zich in Limburg zullen vestigen, maar wellicht op termijn wel een deel ervan.

Met betrekking tot talentontwikkeling pleit de directeur van Limburg Film Office en CineSud voor een netwerk van regionale talenthubs of broedplaatsen waartussen ook een taakverdeling ontstaat om ervoor te zorgen dat activiteiten niet te veel dubbelen maar (deels) complementair zijn aan elkaar. In een klein land als Nederland moeten schaars beschikbare middelen volgens hem zo efficiënt mogelijk worden ingezet.

Provinciaal beleid

Het beleid van de provincie Limburg is gericht op het stimuleren van het produceren van films in de provincie Limburg en het stimuleren van een levendig filmklimaat. Onderliggende doelstellingen zijn het stimuleren van de economie (werkgelegenheid), het versterken van de cultuur (talentontwikkeling, artistieke kwaliteit) en het vergroten van de branding (Limburg promotie) van Nederlands Limburg.⁴⁴

⁴⁴ Provincie Limburg. *Beleidsprogramma Cultuur 2020-2021 Ruimte voor Cultuur*
<https://www.limburg.nl/onderwerpen/cultuur/kunsten/>

De provincie subsidieert naast CineSud en het Rotterdam Film Office ook het Limburg Film Festival en het Dutch Mountain Festival en daarnaast nog enkele andere initiatieven waarin film of audiovisuele media een rol spelen. Zo matcht de provincie crowdfunding campagnes van Limburgse filmproducties met een minimum van 2.500,- euro en een maximum van 20.000,- euro van het doelbedrag van de campagne. Voor de grotere bedragen blijkt dit overigens zelden te werken, tenzij de crowdfunder zelf een groot bedrag inlegt om de drempel van 80% voor de matching te halen.

Ten slotte co-financiert de provincie de proeftuin "Film: Moving On" in het kader van het Profielplan van de Stedelijke Cultuurregio Zuid. Dit is een samenwerkingsproject gericht op professionalisering en meer gezamenlijke bedrijfsvoering van organisaties op het gebied van film, die bijdragen aan een verbetering van de positie van de Limburgse filmsector, het vergroten van publieksbereik of grensoverschrijdende samenwerkingen binnen de filmsector. Daarbinnen wordt ook gestreefd naar hechtere verbindingen tussen vakopleidingen in het onderwijs en organisaties op het gebied van film.⁴⁵

⁴⁵ Zie voor meer informatie over deze proeftuin: <https://www.cultuurregiozuid.nl/assets/files/proeftuin-film-moving-on-scrz.pdf>

Brabant C, Kunstloc, KONKAV

Filmmakers in Noord-Brabant kunnen voor een bijdrage in de financiering van hun film terecht bij Brabant C. Het moet dan gaan om grote projecten met minstens nationale uitstraling. Voor kleinere projecten zijn subsidies beschikbaar bij Kunstloc. Brabant C en Kunstloc zijn organisaties voor het brede, culturele veld. Audiovisuele producties zijn een bescheiden onderdeel van hun subsidietoekenningen en overige activiteiten. Daarnaast is er een platform en netwerk van en voor audiovisuele makers en festivals in Noord-Brabant: KONKAV.

Hieronder volgt een korte beschrijving van de functies van Brabant C, Kunstloc en KONKAV en de positie van film- en audiovisuele media binnen deze organisaties.

Brabant C⁴⁶

Brabant C is een investeringsfonds voor culturele projecten. Brabant C is in 2015 gestart als fonds om topcultuur in Noord-Brabant te stimuleren en de provincie daarmee ook internationaal op de kaart te zetten. De middelen voor het fonds (25 miljoen euro) kwamen uit de verkoop van de aandelen van de provincie in energiebedrijf Essent en waren bedoeld voor BrabantStad (een samenwerkingsverband van de vier grote steden in Brabant: 's Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg en Breda) als Culturele Hoofdstad 2018. Toen BrabantStad als kandidaat daarvoor afviel, koos de provincie ervoor om de middelen alsnog te investeren in cultuur in Noord-Brabant. De middelen vormen een aanvulling op de meerjarige instellingssubsidies voor de provinciale basisinfrastructuur en op projectsubsidies uit de provinciale impulsregeling waarop kleinere instellingen en individuele kunstenaars een beroep kunnen doen.

Doelstelling van Brabant C is het structureel versterken van de cultuursector. Projecten worden mede op hun innovatief karakter en ondernemerschap beoordeeld.

Brabant C onderscheidt zich van andere fondsen en subsidieregelingen door de actieve rol die het vervult in het zoeken en aanjagen van aanvragen, de actieve begeleiding van aanvragers bij het opstellen van een projectplan en aanvraag en de nadruk op ondernemerschap. Dit laatste houdt onder meer in dat wanneer Brabant C een projectaanvraag goedkeurt, de aanvragers een businessplan moeten maken waarin ze onder andere de verdien- en aflossingscapaciteit uitwerken. Bij het opstellen van dit plan kan de business developer van het fonds ondersteuning bieden.

Brabant C organiseert netwerkbijeenkomsten en legt verbindingen om medefinanciers te zoeken. Het doet dit met een team waar onder meer een scout, een business developer en een communicatiemedewerker deel van uitmaken. De

⁴⁶ <http://www.brabantc.nl>

beoordelingsprocedure is intensief en verloopt in een aantal stappen. Het aantal aanvragen is in vergelijking tot andere cultuurfondsen relatief laag, maar het aantal toegekende aanvragen relatief hoog.

Brabant C kan steun verlenen in de vorm van een lening, een combinatie van lening (minimaal 25%) en subsidie (maximaal 75%) of een garantstelling. De meest geschikte financieringsvorm wordt bepaald op basis van de verwachte terugverdien capaciteit. In de periode 2015-2018 heeft Brabant C in totaal 13,6 miljoen geïnvesteerd in culturele projecten. Mede dankzij die bijdrage werd in die periode in totaal 62,8 miljoen euro in culturele projecten geïnvesteerd. Brabant C financiert maximaal 30% van een project. Daardoor is sprake van een multiplier effect van 4,6.

Het aan te vragen bedrag voor een project is minimaal 65.000 euro en het financieringsplafond voor deze projecten in 2019 is 3.350.000 euro. In 2020 beschikt Brabant C over 5 miljoen euro en is het financieringsplafond 3.650.000 euro. Het andere deel van de 5 miljoen euro is bestemd voor kleinere projecten.

Sinds de oprichting in 2015 heeft Brabant C 10 producties ondersteund (5 speelfilms, 4 documentaires en 1 symphonic cinema project) voor een totaalbedrag van 1.716.380 euro. Van de 10 gehonoreerde aanvragers zijn de meeste afkomstig van buiten de provincie, al komt een enkeling er oorspronkelijk wel vandaan. Alleen de documentairemakers komen op één na wel uit Noord-Brabant.

Aan toekenning uit het fonds is een bestedingsverplichting van 100% verbonden; het totale bedrag moet worden uitgegeven in Noord-Brabant. Doel van het fonds is dat de investering in gehonoreerde projecten een impuls moet geven aan duurzame versterking van de audiovisuele industrie in Brabant.

In de projectaanvragen moeten de aanvragers laten zien hoe ze aan talentontwikkeling doen, bijvoorbeeld door stagiaires of afgestudeerden van Brabantse opleidingen te laten meewerken aan de productie, door gebruik te maken van acteurs uit Brabant, door samen te werken met een van de kunstacademies in de vormgeving van de film of door tijdens het project masterclasses te geven.

Brabant C wil in de tweede periode (van 2018 – 2022) een groter aandeel van de aanvragers een lening verschaffen in plaats van een subsidie, om zodoende een revolverend fonds te creëren. Van de bijdrage moet dan minimaal 25% terugbetaald, ongeacht de inkomsten (harde lening).

De aanpassing komt mede voort uit overleg met het Nederlands Filmfonds. Het Filmfonds wilde niet langer steun verlenen aan projecten die tot stand komen met private investeringen (een voorwaarde voor steun van het Filmfonds) en daarnaast moeten voldoen aan de recoupment of terugbetalingsvoorwaarden van Brabant C.

Reden is dat private investeerders dan zouden concurreren met het publieke fonds van Brabant C.

In de praktijk betekent dit dat Brabant C vaak aanvragers krijgt die niet willen aanvragen bij het Filmfonds, bijvoorbeeld omdat hun genre niet snel zal voldoen aan de kwaliteitscriteria van het Nederlands Filmfonds, of aanvragers van kleine projecten die geen private financiers hebben.

In een evaluatie van het fonds door bureau Berenschot adviseert dit bureau om per aanvrager maatwerk te leveren, omdat niet alle aanvragers dezelfde (terug)verdiencapaciteit hebben.

Het is de bedoeling dat de provincie in 2020 de werkzaamheden van Brabant C evalueert en beslist over de toekomst van het fonds. Het nieuwe provinciale bestuur van VVD, Forum voor Democratie, CDA en Lokaal Brabant heeft in bestuursakkoord vastgelegd dat cultuur geen kerntaak meer is van de provincie en dat er bezuinigd gaat worden op Cultuur. Volgens de eerste berichten in de media over het akkoord zou het nieuwe bestuur het voornemen hebben om de huidige subsidies af te bouwen. Uit latere berichten blijkt dat het bestuur het Cultuurplan voor 2021-2024 nog gewoon uitvoert.

Kunstloc⁴⁷

Kunstloc is het provinciale kennis- en expertisecentrum voor de kunst- en cultuursector in Noord-Brabant en tevens de uitvoeringsorganisatie van de provincie.⁴⁸ Doelstelling van het provinciale beleid is om zoveel mogelijk Brabanders deel te laten nemen aan kunst en cultuur. Het richt zich zowel op de kunsteducatie als op amateurs en professionals in de kunst- en cultuursector.

Kunstloc wil de sector versterken en de sector daarnaast ook met andere sectoren verbinden door de inzet van kunst en cultuur te stimuleren bij maatschappelijke vraagstukken zoals leefbaarheid, duurzaamheid en zorg. Het doet dit door het bieden van expertise, een netwerk en financiële ondersteuning.

Kunstloc krijgt subsidie van de provincie en functioneert als een (onafhankelijke) liaison tussen de provincie en het veld. In 2020 ontvangt Kunstloc 5,7 miljoen euro van de provincie (exclusief de impuls gelden). Kunstloc heeft ongeveer 60 mensen in dienst, waaronder een groot aantal adviseurs met kennis op het terrein van de verschillende kunst- en cultuurdisciplines.

Kunstloc ondersteunt het culturele veld onder meer met de zogenaamde impuls gelden. De impuls gelden, in totaal ongeveer 2,1 miljoen euro in 2019, behelzen een investeringsprogramma voor de duurzame ontwikkeling van het

⁴⁷ <https://www.kunstlocbrabant.nl>

⁴⁸ Kunstloc is voortgekomen uit een fusie van Kunstbalie en bkcc, per 1 juni 2018.

provinciale cultuursysteem. Het programma bestaat uit verschillende financieringsinstrumenten: subsidie, kennisvouchers, crowdfunding en leningen. Via de makersregeling matcht Kunstloc bijdragen van gemeenten in de provincie aan de ontwikkeling individuele kunstenaars.

Ook film- en audiovisuele producties komen in aanmerking voor deze financieringsinstrumenten. Voor de subsidie en voor de kennisvoucher ontvangt Kunstloc slechts enkele aanvragen uit de audiovisuele sector. Wel zijn er veel interdisciplinaire projecten. Crowdfunding is juist weer populair onder filmmakers. Ruwweg gaat er zo'n 30% tot 50% van de beschikbare middelen op jaarbasis binnen crowdfunding naar audiovisuele projecten.⁴⁹

Voor het maken van films bieden deze instrumenten doorgaans geen soelaas omdat het geen projectsubsidies zijn en de provincie dus niet bijdraagt aan de realisatie van een film. Alleen de crowdfundingregeling kan wel worden gebruikt als bijdrage aan de realisatie van een filmproject.

KONKAV⁵⁰

Binnen Kunstloc is KONKAV het platform en netwerk van en voor audiovisuele makers en festivals. Het is onderdeel van het AV-impulsprogramma. Begin 2009 stelde de Brabantse Ontwikkelings Maatschappij (BOM) het AV-Impulsprogramma op, in opdracht van de afdeling Economie van de provincie Noord-Brabant en in afstemming met de vijf grote gemeenten: Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch en Tilburg. De provincie beschouwde de audiovisuele sector, net als de designsector, als een belangrijk onderdeel van de Brabantse creatieve industrie. In een analyse van de AV-sector constateerde de BOM dat de sector 'versnipperd' was en dat de ketenintegratie van de sector te wensen overliet. Het ontbrak de AV-industrie aan vindbaarheid, zichtbaarheid en een bepaalde vorm van collectiviteit. Ook constateerde men dat de aansluiting van onderwijs naar beroepspraktijk en economische groei binnen de AV-industrie problematisch waren. Tegelijkertijd zag de BOM dat er veel lokale éénpitters waren en dat de sector kansen bood aan de economie. Met het AV-Impulsprogramma wilden de provincie en B5-steden een aanzet geven tot het versterken van de audiovisuele industrie in Noord-Brabant. Uit het in januari 2010 verschenen TNO-rapport *De audiovisuele sector in Noord-Brabant* blijkt dat in de provincie 'voldoende drivers aanwezig zijn voor een sterke en innovatieve audiovisuele sector'. De BOM wilde de transparantie in het aanbod en de presentatie ervan verbeteren om zo samenwerking tussen het Brabantse aanbod en de vraag uit alle mogelijke markten, ook de nieuwe, te vergroten. De provinciale visie op de audiovisuele sector en het hieruit voortkomende AV-

⁴⁹ Uit een analyse van de culturele sector en infrastructuur in Noord-Brabant blijkt de audiovisuele sector in de provincie vooral bestaat uit makers van documentaires en animatie. Bron: Waarde van Cultuur, 2020, <https://regioprofielbrabant.nl/wp-content/uploads/2020/06/Waarde-van-cultuur-2020.pdf>

⁵⁰ <https://www.konkav.nl>

Impulsprogramma vormden vervolgens de voedingsbodem voor de ontwikkeling van een platform in 2011: een online podium voor de audiovisuele sector in Noord-Brabant met een landelijke uitstraling. De afdeling Economische Zaken van de Provincie Brabant stelde een makelaar aan die als onderdeel van het AV Impuls-plan een online platform voorstelde waarin deelnemers voor hen relevante informatie kunnen vinden, maar zelf ook gevonden kunnen worden door anderen' (Uitvoeringsprogramma AV Impuls,p.18). Het platform, wat in datzelfde jaar de naam KONKAV kreeg, is ontstaan uit een samenwerking van de AV-makelaar met The Cre8ion.Lab, Playgrounds Digital Arts Festival, bkcc en AVEC Brabant. Het digitale platform KONKAV is online sinds december 2011. Het belangrijkste doel bij de oprichting van het platform was het inzichtelijk maken van het netwerk, de inhoud en de kracht van AV-Brabant, op zo'n manier dat ook de economische ontwikkeling gestimuleerd wordt en het rendement van de AV-sector in Noord-Brabant vergroot wordt.

KONKAV ontvangt jaarlijks 17.000 euro subsidie voor zijn activiteiten en heeft daarnaast bescheiden eigen inkomsten van ongeveer 1.000 euro. KONKAV heeft een online platform met profielen van ongeveer 590, vooral Brabantse, makers maar waar ook makers tussen zitten die bijvoorbeeld op de St Joost academie in Breda hebben gezeten en nu in Rotterdam of elders wonen. Naast de database met profielen van makers en festivals heeft het platform een agenda, prikbord en zet het werk van (jong) talent in de schijnwerpers.

KONKAV organiseert tevens show & tell bijeenkomsten en etentjes waar opdrachtgevers uit verschillende sectoren en opdrachtnemers met elkaar in contact worden gebracht. Bij de show & tell bijeenkomsten kunnen audiovisuele makers tijdens een soort speeddates hun werk pitchen bij potentiële opdrachtgevers. Zo zijn er bijeenkomsten georganiseerd met onder meer gemeenten, waterschappen, de uitvaartbranche en uitgeverijen.

KONKAV biedt mogelijkheden voor audiovisuele makers om elkaar te ontmoeten (KONKAV connects) en produceert een podcast (KONKAV Kast) met gesprekken met nieuwe en gevestigde beeldmakers.

Talenthub Brabant

Kunstloc heeft samen met de kunst- en cultuursector en de provincie een aantal talenthubs opgericht voor verschillende kunstdisciplines. Hierbinnen is ook een speciale hub voor 'innovatief bewegend beeld' (animatie, virtual reality, games, visual effects, documentaire, documentaire fotografie) onder de noemer NEXT.⁵¹ In samenwerking met onder meer producenten, opleidingsinstituten en festivals wordt een talentontwikkelingstraject op maat ingericht waarin zowel aandacht is voor artistieke als zakelijke aspecten. Het subsidieplafond voor deze specifieke discipline bedraagt 440.000 euro voor een periode van 2 jaar.

⁵¹ <https://www.talenthubbrabant.nl/talenthubs/Next-34>

New Noardic Wave en Screen Noord⁵²

In Friesland zijn al geruime tijd een aantal organisaties actief op het terrein van film: het filmtheater Slikeer Film, het Fries Film Archief en het Noordelijk filmfestival. Deze organisaties zijn verenigd in de Stichting Film in Friesland. In 2016 is een motie aangenomen in Provinciale Staten die ertoe leidde dat de provincie in aanvulling op de subsidie voor deze organisaties een bedrag van vier ton beschikbaar stelde voor de oprichting van een platform ter bevordering van een infrastructuur voor filmmakers en het ontplooiën van filmtalent in de provincie. Daaruit is uiteindelijk in 2017/2018 de organisatie New Noardic Wave (statutaire naam: Stichting Frysk film en mediaplatoarm) voortgekomen.

In het beleidsplan van New Noardic Wave staat dat het als doel heeft om Friesland nationaal en internationaal op de kaart te zetten 'als eerlijke, duurzame en vooruitstrevende film-regio' en dat 'verhalen met impact worden verteld door een bruisende film- en media-industrie.'

New Noardic Wave initieert de volgende activiteiten:

1. Organiseren van evenementen (kennisdeling, maak- en netwerkevenementen, labs, filmkamp Europa).
2. Ondersteunen van filmmakers en organisaties (toptalentenprogramma, erfgoed in beeld).
3. Presenteren van makers en hun werk (Noardic Shorts, Filmer fan Fryslân, Dorpsfilmers).

De activiteiten van New Noardic Wave leidden tot een groei in het aantal korte films van Friese filmmakers en tot meer zichtbaarheid van Friese films en Friese filmmakers op nationale festivals. Het platform heeft ook een website met profielen van ongeveer 240 makers.

Makers in de provincie willen vooral eigen verhalen met sociale impact over onderwerpen die spelen in de provincie. Het Friese landschap, de Friese taal en cultuur en de maatschappelijke ontwikkelingen in Friese steden en op het platteland spelen daarin een belangrijke rol. Het platform bevordert in dit kader samenwerking tussen maatschappelijke en culturele organisaties en makers. New Noardic Wave wil dat zijn initiatieven onderscheidend zijn door zich vooral te richten op projecten die geaard zijn in 'Frysk Eigene thema's'. In vorm wil het niet alleen films en series maar ook nieuwe vertelvormen bevorderen, zoals korte Instagram films of verhalende podcasts.

New Noardic Wave functioneert behalve als platform voor makers ook als film office / film commissioner voor Friesland. Het plan is om deze activiteiten eind 2020 onder te brengen bij een aparte tak of nieuwe organisatie: Screen Noord. Screen Noord

⁵² <https://www.nnw.frl>

moet de mogelijkheden om films te maken in Friesland, Groningen en Drenthe in kaart brengen, in binnen- en buitenland promoten en producenten ondersteunen met het aanvragen van vergunningen en het leggen van contacten met overheden en andere organisaties in de provincie.

Screen Noord gaat daartoe drie soorten activiteiten initiëren:

1. Organiseren van een kwaliteitsnetwerk en lobby;
2. Ondersteunen van producenten via een film commissioner;
3. Presenteren van Fryslân via festivals en evenementen als Noardic Shorts, Filmer fan Fryslân, Promotie Filmland Fryslân.

Inmiddels ontvangt New Noardic Wave jaarlijks 200.000 euro van de provincie Friesland op een totale begroting van ongeveer 500.000 euro. Behalve uit subsidie van de provincie verwerft NNW ook inkomsten uit aanvragen bij andere landelijke en Europese subsidiefondsen (bijvoorbeeld bij het Nederlands Filmfonds voor activiteiten op het gebied van talentontwikkeling in de regio), bij We The North, uit sponsors en uit publieksinkomsten uit de activiteiten die het organiseert. In 2021 is het de bedoeling dat de subsidie van de provincie 60% van het budget bedraagt en dat de overige 40% uit overige inkomsten komt. Door een toename van overige inkomsten moet die verhouding in de komende 3 jaren veranderen naar 44% van de provincie en 56% overige inkomsten.

Bij New Noardic Wave werken op dit moment een creatief en zakelijk producent en een producer/fixer/community manager. Deze worden binnenkort nog aangevuld met een marketing & communicatiemedewerker en een project manager. Daarmee groeit de organisatie naar ongeveer 2 fte.

Belangrijk onderdeel van de werkzaamheden van New Noardic Wave is tot slot het beter zichtbaar maken van wat er in Friesland gebeurt op film- en audiovisueel gebied. Dit gebeurt onder meer door de website, nieuwsbrieven, persberichten, netwerk- en lobbyactiviteiten. Op die manier moeten landelijke fondsen meer oog krijgen voor wat er in de provincie speelt, welke talenten en verhalen er zijn en welke mogelijkheden om films te maken.

New Noardic Wave probeert samen met CineSud te lobbyen bij de landelijke fondsen om meer middelen in de regio te besteden, net zoals dit nu al gebeurt op het terrein van filmeducatie. De hoop is dat wanneer daar toezeggingen voor zijn, de provinciale besturen eerder bereid zijn om middelen te matchen.

